Torres y Bages - Formació del Carácter - 1901

LA FORMACIÓ DEL CARACTER

Comentari familiar de

SANT TOMÁS D' AQUINO

QUE FEU

Á LA ACADEMIA DE LA JUVENTUT CATÓLICA DE BARCELONA

EN LOS DIUMENGES DE LA QUARESMA DE 1899

LO DOCTOR JOSEPH TORRAS Y BAGES

ara Bisbe de Vich

SEGONS NOTES TAQUIGRÁFIQUES

DE D. SEBASTIÁ FARNÉS

BARCELONA

ESTABLIMENT TIPOGRÁFICH «LA HORMIGA DE ORO»

Carrer Nou de Sant Francesch, núm. 17

1901

AL LECTOR

Devém al públich una satisfacció al donar á la estampa lo present opúscol, que per forsa ha de tenir molts defectes per rahó de la manera com son contingut fou elaborat.

A instancies dels qui formavan la Directiva de la Juventut Católica de Barcelona, en la Quaresma passada ara fa dos anys, nos encarregárem de donar una explicació de materia espiritual cada diumenge, durant aquella sagrada temporada, als indivíduus de dita Associació. La sala ahont s' havían de donar les lliçons, la concurrencia amiga que les escoltava, lo nostre meteix carácter mes inclinat á la forma íntima que á la solemne, tot contribuhí á que nos proposessem solament explicar en aire casi de conversa punts de moral, explicacions sobre les passions humanes, petites apologíes de les virtuts, observacions sobre les afeccions fonamentals del carácter humá, y naturalment, dades nostres inclinacions y nostres estudis predilectes, la psicología ó mes ben dit, la antropología tomística fou la pedrera ahont acudiam pera tallar aquestes petites peces, que presentavam als amables y estimats oyents com pedres apropósit pera edificar nostre carácter personal en conformitat á les lleys de la rahó y de la fé cristiana.

Parlavam de memoria de conexements adquirits

principalment ab l' estudi de la Summa Teológica del gran Doctor y no 'ns cuydavam de confrontar nostres recorts, sempre falibles, ab lo text, y si alguna vegada los confrontavam ó llegíam avans de la explicació altres punts del Angélich Mestre, no 'ns preocupavam de apuntar los llochs objecte de la consulta.

De aquí es que aquest opúscol te lo defecte essencial en tot comentari de no citar y treslladar lo text que 's comenta; á les hores, quan se elaborá aquest treball, no ho ferem perque era innecessari dada la forma de aquelles explicacions orals; ara no ho podem fer perque les obligacions de nostre present estat episcopal no 'ns dexan lo temps necessari, á no ser que allargassem indefinidament aquesta publicació. Pot ser lo remey podría esser no rotular aquest petit treball ab lo títol de *Comentari* de Sant Tomás; peró la veritat del fet es que ho es, puig nos constituhirem un eco de la paraula y ensenyansa del excels Mestre. Lo calificatiu de familiar que afegím al Comentari, d' altra banda, disminueix la responsabilitat d' aquest defecte, y fins fa dispensables molts altres que trobará lo lector en les págines que seguexen. En la conversa entre amichs usám digressions, no establim divisions y distribucions lógiques en la exposició de les idees, la idea que 'ns preocupa inconsideradament la repetim, gastam una lógica especial que no obstant condueix moltes vegades al trobament de la veritat y á que l' esperit repose en la possessió del bé, mes que no pas totes les formes dialéctiques y científiques, y que tots los moviments oratoris mes grandiloqüents. Es com una llet ó brou de doctrina que s' empassa á glops y que fá be y nudreix al nostre esperit, fins quan no tenim ganes de menjar.

Si 'l lector instruhit en materies teológiques ó filosófiques vol no obstant comprobar les nostres explicacions ab lo text á que casi sempre se referexen, y consulta en la *Summa theológica* de Sant Tomás los llochs

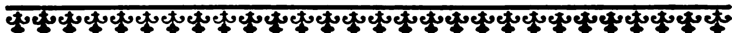
ahont lo Sant Doctor tracta de les passions, dels vicis y de les virtuts humanes, tenim una casi convicció, apesar de les traidoríes que molt sovint comet la memoria, que ha de trobar que som fiels á la doctrina de l' Angélich.

Finalment, si apesar de totes les explicacions donades resulta que aquest opúscol tinga defectes imperdonables, dona, lector, la culpa á la Junta Directiva de la Juventut católica que no ha parat de importunarnos pera que fessem aquesta publicació, valentse fins de influencies pera nosaltres eficacíssimes.

Lo text d' aquest opúscol es segons les notes taquigráfiques preses pel Sr. D. Sebastiá Farnés de nostres explicacions orals, qual correcció com compendrá lo lector, nos ha sigut molt difícil al cap de dos anys, durant los quals han passat per nostre esperit tantes idees, tantes emocions, tants moviments y tantes justificades preocupacions. Dèu vulga que apesar dels seus defectes aquestes págines sian de profit pera les ánimes qui cercan lo regne de Dèu per medi de la assimilació de son carácter ab lo carácter de Jesucrist Senyor Nostre, á quí segons divina predestinació devem conformarnos si volem guanyar la corona de la gloria.

Vich, tercer diumenge de Quaresma, 10 de Mars de 1901.

JOSEPH, *Bisbe de Vich.*

I

EXPLICACIÓ SOBRE LA SUPERBIA

He de comensar per una qüestió previa, per resoldre com os he de anomenar al dirigirme á vosaltres. Lo nom de *senyors* pot ser satisfá totes les exigencias de la etiqueta, peró á mí no 'm satisfá sobre tot dirigintme á vosaltres que pertenexéu á una societat católica: trobo la paraula freda; lo nom d' *amichs* ja denota mes la relació afectuosa que 'ns lliga, peró es una expressió de que avuy día s' abusa molt y açó meteix li fa perdre son verdader significat; os he d' anomenar *germans*, perque aquí vinch com sacerdot, y aquestes explicacions que penso donarvos en los diumenges de la present Quaresma no serán altra cosa, ab la ajuda de Dèu, que uns punts doctrinals, com deya la nostra antiga gent, d' una summa simplicitat.

No penséu que haja de dir novetats, ni coses impensades; tots vosaltres sabeu ja lo que jo os diré, y no solament vosaltres qui sou persones ilustrades, sino tots los cristians á qui de petits s' ha ensenyat lo camí de salvació; perque me proposo fer exir á fora lo que hi há en lo fons de la conciencia de cada hú, aquelles veritats que ningú ignora; mes que no obstant per rahó de la vida exterior que portam, per la distracció subsegüent á la práctica de la vida social, no hi parem compte y

ab gran frivolitat passam la vida sens considerarles.

Vull parlar de nosaltres metexos, del home.

La gent actual abusa de tractar de la societat: escriptors, oradors, periodistes, fins en les nostres converses privades no fem altra cosa que parlar de la societat, dels seus defectes, dels seus perills, de les reformes que exigeix, y qualsevol sembla un reformador social. Es clar que les circunstancies actuals portan als homens á aquesta situació, que la influencia que te la organisació social sobre dels ciutadans particulars es d' una gran eficacia; peró no obstant la doctrina de salvació que vingué á predicar Nostre Senyor Jesucrist va dirigida directa é inmediatament no á les societats sino als homens en particular. D' altra banda la manera mes sólida de fer bé á la societat es fer bons als homens; per açó l' actual Pontífice Lleó XIII, en una de ses Enciclíques ahont tracta de la organisació política y social dels pobles cristians, diu ab gran rahó y profunditat que encara que lo cristianisme no 's dirigesca directament á la societat en conjunt, no obstant es de tal naturalesa, exerceix una tal eficacia benéfica sobre d' ella que sembla que haja sigut instituit ab aquest objecte inmediat y únich.

Estudiar la societat, ponderar los vicis que realment pateix, contemplar la seua perfecció y la manera difícil d' arribarhi es agradable al home y s' hi troba un goix que té quelcom d' estétich; peró tractar doctrines de perfecció individual, de correcció dels propis vicis, de rectificació de voluntat, de enérgica y racional direcció de les nostres passions, aço ja es dur, ja no es un simple deleite, sino una acció árdua y mortificant que sublima lo carácter del home, peró que causa una verdadera fadiga. Açó es lo que jo vinch á fer ab la ajuda de Déu: considerar en una forma íntima y confidencial les passions fonamentals del home, es á dir, parlant clar y catalá, lo que la doctrina cristiana ne diu los pecats capitals.

Convé que 'ns fixem bé en dos conceptes que son

com la basa y 'l remato del procés y curs de les nostres passions y fins de la personalitat humana: lo temperament y 'l carácter. Avuy s' abusa molt de la paraula temperament, perque la tendencia positivista, lo método actual de considerar les coses únicament per les seues manifestacions materials, sens tenir en compte los altres elements que hi ha en la nostra persona, fá que les passions sian considerades com lo tot del home, prescindint de la inteligencia que es lo principi essencial, tipich y característich que 'ns distingeix dels altres animals que hi ha sobre la terra. Lo temperament ab que cada hú naix, es á dir, lo conjunt de inclinacions, apetits é instints que derivan de la nostra carn, es clar que tenen molta importancia en l' home, peró no son tot l' home, ni son lo que caracterisa al home, perque dit conjunt no té forma, no té orientació, no té regla, es una força peró no una norma, tot sovint es un foco de incoherencies, un cúmul de contradiccions, una esfinx monstruosa qui ha d' esser domada per una altra força més sútil, més imperceptible y amagada peró d' una eficacia especial, la rahó, que es la que caracterisa al home, li dona forma concreta, regularisa les passions, goberna los instints y orienta lo petit mon de la nostra existencia mediant la llum intelectual y la força racional de la voluntat. Lo temperament, donchs, treballat, modificat, rectificat y dirigit per la força racional constitueix lo que 'n dihem comunment lo carácter, noble signe distintiu de l' home, expressió verdadera de son mérit personal y fonament de sa eterna salvació.

Axí es que entre les passions y la rahó sovint hi há una gran contrarietat, que 'l carácter resultant es diametralment oposat al temperament en moltes persones, que la experiencia espiritual manifesta persones de vivíssimes y violentes inclinacions carnals que viuhen ab perfecte castedat, que la experiencia histórica nos demostra, en la filosofía, un home com Sócrates de per-

versos instints com encara revela per son retrato, essent un home de virtut natural; y en la revelació cristiana trobam un génit fort y colérich, com San Francisco de Sales, arribant á esser un sant de maravellosa mansuetut y dolçor de carácter constituhint encara avuy sos llibres com una dolça bresca, regalo de les ánimes devotes.

Perque Jesucrist Senyor nostre, tret de la expiació que volgué cumplir en sa sagrada Persona per lo pecat dels homens morint en la creu, la missió que exercitá en la terra fou principalment la de formar lo carácter dels homens. Me sembla que es Clement Alexandri qui lo anomena Pedagogo de la Humanitat, y en efecte durant lo temps de sa vida mortal se portá com un pedagogo, un educador d' homens, y la Iglesia católica, continuadora de sa missió, es com una mestra divina qui segons les circunstancies, valentse de tots los medis naturals y sobrenaturals que te á la seua má, treballa continuament en formar lo carácter dels homens, y axí com segons la doctrina protestant pera la salvació basta la professió de la fe, la Iglesia assenta com un principi dogmátich fonamental que pera la salvació ademés de la fe, lo cristiá necessita conformar son carácter ab lo carácter de Jesucrist, y tot son sistema de vida espiritual consisteix en estudiar lo carácter de Jesucrist pera copiarlo y reproduhirlo després cada hú en sí meteix dintre dels límits de la nostra poquedat y miseria.

La formació, donchs, del carácter humá es la gran aspiració de la Iglesia católica y la rahó d' esser de sa existencia en lo mon; per açó los nostres teólechs y filosophs, per açó los sants, son, usant una paraula avuy molt en ús, profundament humans y l' estudi de l' home, lo conexement de lo que hi há dins de l' home es une de les seues investigacions predilectes.

Sant Tomás explica ab la seua claredat acostumada les passions humanes. Propiament no hi há més que una passió, que un apetit en la ánima de l' home,

una passió fonamental de la qual les altres poden totes esser considerades filles ó variants de la meteixa. La Iglesia en la seua ensenyansa catequística posa set passions mares, los set pecats capitals com Ella diu, y Sant Tomás demostra que totes set no son altra cosa que transformacions de la metexa passió, de la fonamental de la amor, de la concupiscencia, carnal ó espiritual. Quan la concupiscencia obté son objecte, quan pot delectarse en lo que la complau, á les hores les passions son concupiscibles, peró quan troban obstacle, quan la concupiscencia se sent contrariada ó impedida á les hores en lloch del plaher vé la irritació, les passions son irascibles. La ira y la enveja pertenexen á aquesta classe; totes les demás son concupiscibles.

La primera concupiscencia, la radical, la que comensá á mostrarse com lo *caput peccati* en l' origen dels temps y que fins en lo análisis de les passions trobam que es com lo gérmen de totes elles, es lo desitx desordenat de la propia excelencia, ó sia la superbia. En ella coincidexen lo primer pecat dels ángels y lo primer pecat dels homens; tota desobediencia es pecat de superbia y en lo nostre llinatge ella desenfrená la concupiscencia convertintnos á tots en pecadors.

Aquest instint ó estimul de la propia excelencia que trobam en nosaltres metexos, es clar que té un objecte dins de la nostra activitat personal; la propia excelencia ben entesa, l' honor d' una vida digna, la aspiració al merit personal es en l' home un motor poderosissim de virtut; lo conexement de les excelencies que possehim, la defensa de la dignitat que 'ns pertoca no solament no son reprobables, sino que son una cosa justa; per açó Sant Tomás parlant de persones constituides en autoritat, diu que pera ells la *nimia humilitat* sería viciosa. *Humildad es verdad*, deya Santa Teresa, y en efecte que l' home que ha estudiat se crega de major ilustració que 'l dedicat á treballs mecánichs, que la dona que

sab la bellesa de les seues faccions perque li diu lo mirall, se crega més guapa que no pas la dona de cara deforme, que l' home de bones costums se tinga per més honest que 'l viciós públich, aço no es contra la humilitat, ni suposa superbia, al revés, es compatible ab una gran y sincera humilitat.

Lo vici sempre es irracional, la virtut es profundament verdadera, per açó en los quatre graus de la la superbia que Sant Tomás estudia, ó sia en les quatre manifestacions d' aquesta passió, veureu com sempre lo superbiós se recalca en un fonament falç.

Quan l' home se troba dominat per la superbia, los dons y excelencies que poseheix ab desenfrenat apetit los te per propis. Lo que possehim sens dependencia, ab entera propietat, te una excelencia superior; per açó devegades la superbia nos enganya y 'ns fa creure propietat natural de les nostres persones lo que sols es una possessió transitoria y subjecte á una voluntat superior. ¿Qué tens, deya Sant Pau, que no ho hajes rebut? Y si tot t' ho han donat, afegía, ¿per qué t' en glorías com si fos originariament teu?

Lo regonexement reflexiu del víncol de dependencia, la convicció del carácter transitori de les nostres excelencies, la experiencia de la vida que 'ns demostra contínuament lo talent desvanescut ab poch temps per una afecció cerebral, la habilitat en lo tracte social perdut per qualsevol malaltía física que priva del humor y de la vivesa imaginativa, la espléndida bellesa d' unes faccions y d' unes formes esculturals que 's passan tan depressa com una frágil flor, tot demostra quán s' erra l' home al envanirse en sí mateix y ab quánta rahó escrigué Aristótil que tot pecat era un error.

Altres vegades la ilusió de la superbia nos fa creure que 'ls dons rebuts, que les perfeccions possehides nos eran degudes, que corresponen al nostre mérit, que les possehím per rigurosa justicia. Aquesta malicia corromp

devegades á les persones donades á la vida espiritual y les fa insoportables, perque la evidencia de la gracia, lo carácter de do, la procedencia divina, la facilitat de pérdres, en cap excelencia humana es més notoria que en les que pertenexen al ordre sobrenatural. Després del pecat d' Adam no hi ha més que un bé *sobrenatural* en lo mon: lo sacrifici de Jesucrist, que es la humillació, essent aquesta l' únich camí de la vera excelencia humana; y la religió nos ensenya, y la experiencia fins humanament demostra que pera arribar al exalçament no hi ha millor remey que abaxarse, y ja Sant Geroni escrivía que la gloria era com les dones, que s' enamorava més dels qui menos cas feyan d' ella y á aquells era á qui sols constanment seguia.

La superbia sempre vá aumentant é infla al home fins que 'l reventa. Per moltes que sian les perfeccions que 's crega possehir, dominat pel desitx desenfrenat d' excelencies, se 'n fa d' imaginaries, somía despert, més ben dit, la febre de la superbia li puja al cap que se li ompla de mil deliris, judica que posseheix lo que desitja possehir, ses fantasíes de grandeses personals se li fan realitats, y 'l mon, maligne com es, l' infla encara més, li dona per la banda, l' ompla d' adulacions pera ferne un héroe ridícol y axafarlo, desenllaçantse aquesta passió desenfrenada de gloria ab una cruel amargor y desengany que fa entrar en sí mateix al infelís seduhit.

Altres vegades lo deliri de la propia excelencia, lo desenfré de la superbia fa que l' home no content en desitjar la possessió real de la dignitat en sí mateixa, sovint convensut de que no la pot atenyer, cerca á lo menos la opinió dels altres, que 'l mon lo tinga per gran, per excelent, per sabi, per virtuós, per rich, per hermós, sens que en realitat tinga cap d' aquestes excelencies. Y arriba á tant la miseria humana que sovint veyem gent qui en aquest punt sacrifica lo verdader á lo falç, les realitats á les apariencies, homens qui gastan lo que

no poden gastar, families qui 's destruexen la posició regular de que disfrutavan pera volguer aparexer riques, de grau superior al que tenían, de classe més alta, devant del mon; dones qui perden la salut y la bellesa corporal pera semblar més guapes de lo que son; homens de lletres qui pera farolejar esmersan son capital intelectual en pompátiques fulleraques de vanes formes pera enlluernar al vulgo, y oblidan la solididat científica. Y no cregáu, estimats germans, que açó sia solament propi d' esperits flachs, d' enteniments desequilibrats, de gent de poca substancia, perque si examinám bé les coses, aquesta tara la trobarem en nosaltres metexos y veurem que en major ó menor grau també nosaltres cercam la opinió de la válua de les nostres persones en lo extern, en lo material, que res té que veure ab lo mérit individual del home; que no son solament les dones, de temperament més frívol que nosaltres, les qui volen realsar son mérit personal ab la roba que 's vestexen, sino que aquesta flaquesa també la sentím los homens, y he ohit contar á un insigne literat, mestre meu, d' un dels mestres més eminents de la generació catalana que va desaparexent, home sólit y d' alt esperit y poch amich de la vida de salons, que estant un día ab altres companys, á un d' aquets li semblá que 'l veya més estirat que de costum y així li preguntá, responent l' altre afirmativament afeginthi: y la causa es per que l' animal home porta los pantalons nous. Aquestes coses humiliants té l' animal home; com l' animal caball va ab lo cap més dret y més content lo día que li posan los guarniments nous y enflocats. Sempre la passió, un cop s' ha tret lo fré de la rahó, resulta irracional.

Naxen de la superbia diferentes filles, y totes tan boges com la mare, que corrompen al home en la vida íntima propia y en la vida de relació ab sos semblans. Lo menyspreu dels inferiors, considerantse com d' una naturalesa superior y privilegiada; lo alabarse á sí mateix;

lo creure's bó per tot y tirarse á tots los oficis y cárrechs que se li presentan sens reflexionar si son per ell; la duresa de judici que no atent al parer dels altres per considerarlos de inteligencia inferior á la seva, essent temerari en son propi pensament; la hipocressía que fingeix qualitats y virtuts que está molt lluny de posehir. Aquest últim vici es tan repugnant que protestám sempre de ell; tindré, dihem, aquest defecte ó aquell altre, peró hipócrita no ho só. Y no obstant, estimats germans, també som hipócrites; nid' aquest vici podem excusarnos á pesar de totes les nostres protestes, y si 'ns mirám per dintre trobarem que més d' un cop amagám los nostres defectes y simulám qualitats que no tenim, amagám ignorancies y aparentám conexements; es á dir, tenint la convicció dels mérits que 'ns faltan, volem que á lo menos lo mon ho ignore y 'ns crega superiors á lo que som; última conseqüencia del pecat y demostració evidentíssima de quan irracional sia la passió de la superbia desenfrenada.

La vanitat se revesteix de variadíssimes formes, totes quantes son les apariencies que la curtedat de l' home admira y en que sa concupiscencia se complau. La frivolitat humana en res es més manifesta qne la vanenitat, degeneració de la superbia, que sol posarse principalment en les ánimes petites, en los carácters poch capaços, y axí es que generalment prepondera entre 'l jovent y les dones. Los esperits energichs, fins quan están extraviats, solen anar més al fons de les coses, les seves desenfrenades concupiscencies tiran més á lo fonamental, á lo substancial, de les realitats mundanes s' entén; més que no pas á les apariencies d' aquestes metexes coses. De tot, repetesch, se te vanitat, fins dels vicis quan se viu en un medi viciós; y en la societat mundana, que s' eximeix de les lleys de Jesucrist y viu y neda en lo mar de les concupiscencies, en la societat elegant, en la vida de saló, lo qui posseheix la ma-

ligna gracia de posar en ridícol al próxim, qui sab fer riure á costa de la respectabilitat que tots tenim dret de voler conservar, aquest es un ídol del mon, y ell meteix té grossa vanitat de possehir una qualitat que li dona predomini entre 'ls altres. La ambició suposa una forta basa natural, facultats més poderoses, aspiració á lo gran, segons lo mon, es una passió més personal, més impetuosa perque es més íntima, més avassalladora, y té per fí y objecte lo domini, la subjugació dels altres, es lo desenfré del *jo* qui vol tenir sota de sí als demés; lo vanitós vol viure en l' esperit dels altres, l' ambiciós vol que 'ls altres viscan en son esperit, baix sa direcció essent ell lo capdill dels demés.

Lo tipo del vanitós té son propi lloch en la societat de saló ó de veynat; pot esser héroe de la novela de costums, de la pintura de género ó de la comedia; lo tipo del ambiciós, quan arriba á un verdader desentrotllament, entra ja en la historia y pot esser héroe de la tragedia y de la epopeya; y quan netejantse de tot egoisme, é identificantse ab lo diví Restaurador de la Humanitat dirigeix la força de ses vehements passions á fer predominar en lo mon á Jesucrist, á les hores se converteix en zel sobrenatural, força prodigiosa, ambició santa, motor de voluntats é inteligencies humanes, transformador social, foch devorador que font les pedres y consum, com si fossen una aresta seca, los vicis y torpeses que 's menjan la substancia vital de la malaltissa descendencia d' Adam, pera dexarla purificaday santa.

Aquesta petita digressió que acabo de fer, vos demostrará, estimats germans, que la arrel de la passió que estam estudiant, com ja avans vos he insinuat, es una arrel noble, que no es passió en sí mala, sino quan es desenfrenada, que existeix en nostre cor ab un objecte, y que rectament dirigida es instrument de perfecció individual en lo cristiá y principi eficacíssim de grans obres en la vida social.

La concupiscencia ó desitx desordenat de la propia excelencia ha d' esser educat pera que lo carácter cristiá resulte perfecte; y á aquesta educació, á la passió perturbadora convertida en virtut edificant per l' actiu influx de la voluntat racional y de la gracia divina, á aquesta virtut la anomenan humilitat.

Es la més racional y la més rara de les virtuts, es totalment cristiana y fora del Cristianisme es impossible de trobarla. Sembla estrany que consistint en la veritat sia tan difícil; la humilitat es la veritat, deya la gloriosa Santa Teresa; no consisteix, com ja he advertit anteriorment, en una suposició falsa de nosaltres metexos, en posarnos defectes que no tenim, en fernos mes lleixs de lo que som; es la veritat, es lo conexement exacte de nosaltres metexos, lo judici encertat de lo que valém.

Pot ser vos semblará estranya aquesta idea de la humilitat, lo carácter racional y exacte d' aquesta virtut, quan haureu llegit mes d' un cop y de mes d' un sant que se tenía á sí meteix per un ser abominable, per un monstre, per digne de condemnació eterna; y no obstant aquest baix concepte de sí meteix naxía de la veritat, de que la llum de la veritat eterna donant en aquelles ánimes, traspassantles ab la seva claror, feya visibles les mes petites taques espirituals de la conciencia, com lo sol entrant per un finestró nos mostra l' aire mes pur com térbol y plé d' atomos; se esplica además aquesta detestació de sí meteix de que estant aquelles ánimes electes fortament enamorades de la perfecció infinita de Dèu, lo que contrasta ab aquesta perfecció, per petit que sia, no 'ls resulta petit sino molt gran, y la mes petita imperfecció que troban en sí metexos los causa una repugnancia insoportable; es á dir, que aquesta gran humilitat dels sants naxía d' una sublim possessió de la veritat, d' una identificació ab Ella, la qual fa naturalment rebutjar tot alló que la contraría: naxía de la lley del contrast, era un efecte de perspectiva interna.

Al revés les ánimes grosseres, qui no cercan la veritat, ni están de consegüent casades ab ella sino ab les més vives concupiscencies, qui 's fan deus de sí meteixes y senten ab desenfré l' apetit de la propia gloria y entronisan en son cor l' egoisme, aquestes ánimes son incapaces d' entendre lo que sía la humilitat y massa grolleres pera delectarse en sa delicada fragancia. Perque la humilitat es abnegació, es generositat, es posarse no sobre, sino sota dels altres en tot lo que no sía contrari á la veritat, al mérit essencial y etern; es lo íntim regonexement del ser de criatura, es á dir la convicció de que lo que 's posseheix no es propi, sino dexat y que de consegüent lo possehir no es més excelencia que lo no possehir, sino major deute y mes gran obligació envers Aquell de qui procedexen tots los dons y les excelencies humanes.

Per açó es tan difícil la virtut de la humilitat, per açó fora del cristianisme trobam altres virtuts, la justicia y equitat ab lo proxim, la paciencia, la templansa en lo menjar, la castedat en alguns qui portaren vida filosófica; peró la humilitat es tota nostra y fora del cristianisme es impossible trobarla; perque essent natural en los homens lo desitx de la propia excelencia, quan no arriban al conexement de la superior esfera de la excelencia divina, de la perfecció eterna, á esser ciutadans del regne de la veritat, á les hores han de satisfer l' apetit en lo que troban, en lo que tenen á má, en les fantasmagoríes y apariencies mundanes, per lo qual la humilitat resulta difícil, árdua y fins sembla impossible á la flaca naturalesa. Mes la força educadora del Cristianisme disposa de potentíssims estímuls pera excitar y moure la voluntat humana á cercar lo árduu y difícil en que consisteix la virtut.

En efecte l' exalçament de la humilitat es contínuu en les Sagrades Lletres, tot l' edifici de la creencia cristiana, tot lo misteri de la Encarnació consisteix en lo

gran misteri de la humiliació de Deu en la persona del dolç Fill de la Inmaculada Verge María, Jesús, qui s' humillá *usque ad mortem;* per les antigues profecíes veyém que totes les observancies y cerimonies de la Lley, y fins les mes grans virtuts com per exemple la almoyna y la oració, si no van acompanyades de la humilitat devant de Deu, son tingudes per un drap brut y repugnant que la decencia no 'm deixa anomenar devant vostre; l' Evangeli nos manifesta les predicacions del diví Redemptor ensenyant com pera entrar en son regne nos havem d'enxiquir y tornar com infants, puig la porta d' entrada es estreta, que qui s' exalta será humiliat y qui se humilia será exaltat; y la experiencia social mostra la veritat d' aquest principi evangélich, puig los qui cercan la gloria, los qui volen distingirse y en lo vestir, en lo parlar y obrar, es á dir en la norma de viure, descobran l'esperit de superbia y vanitat, cauhen del concepte y venen á parar en sers ridícols.

Peró l' axafament de la superbia humana, la apología mes eficás de la humilitat la feu nostre Senyor Jesucrist al explicar la constitució de son regne que devía formarse ab lo rebutx del mon, així com Ell, Jesucrist, rebutja lo que 'l mon te en gran estima. Los petits del mon, diu lo diví Mestre, los qui aquí son los derrers allá en lo regne etern serán los primers; y ja 'ls antichs profetes vaticinaren que la pedra que 'ls constructors y arquitectes humans rebutjaren, fou constituhída pedra angular del nou edifici; profecía complerta en la sagrada Persona de Nostre Senyor Jesucrist qui rebutjat y condemnat pels reys, doctors y princeps de la terra, no obstant serví de pedra fonamental y de bastiment pera edificar una civilisació humana que ha de durar per tots los sigles.

Lo principi evangélich de que lo regne etern, es á dir, lo regne de la perfecció humana, de la santedat, está format per lo rebutx del mon, per lo que aquest

ignora ó desprecía, queda demostrat per la experiencia dels qui per rahó del nostre estat nos dedicam al ministeri espiritual, perque succeheix mes sovint de lo que sembla que les virtuts heróiques les trobam pels recons dels hospitals sufrint ab paciencia admirable malaltíes horribles, sens cap consol humá, persones enterament desconegudes; que la pietat cristiana admirablement exercida, la descubrím devegades en una pobre criada atrotinada per mestresses desconsiderades, y que apesar de tot, cumplint ab gran zel ses numeroses obligacions se sacrifica pera no faltar en sos debers envers Dèu; que la virtut de la justicia nos admira de véurela practicada per un pobre jornaler qui ha d' escatimar á la familia los céntims necessaris pel manteniment, sens que açó sía motiu pera no exercitar una fidelitat exemplar y heróica en la administració dels interessos de son principal. En cambi la metexa experiencia espiritual nos demostra que moltes virtuts aparatoses, que certes pietats de bon tó, que servexen pera obtenir la consideració humana, son vistoses exterioritats ab molt poca substancia, com elegants edificis de cartró que un colp n' haja passat lo foch de la justicia divina no 'n restará altra cosa que un munt de cendra que 'l vent espargirá.

Y aquestes altes y convincents lliçons del mérit de la vera virtut que despertan l' esperança en lo regne de la veritat absoluta y eterna, ahont será rebutx lo que ara lo mon adora, les promeses infalibles de Jesucrist als petits, als pobres, als desgraciats qui constituexen la aristocracia de son regne, despertan l' ánimo del home pera que no 's dexe enganyar pels somnis de vanes y aparents excelencies, puix espera que en lo regne de la veritat tindrá les primeres places, encara que aquí sía desconegut y menysprehuat.

Les Sagrades Lletres, aliment principal de la inteligencia cristiana, no sols contenen un estímul poderós del exercici de la humilitat ab les promeses que fan als

qui 's donan á aquesta virtut, sino que també estimulan á la seua práctica ab los exemples admirables de destrucció d' homens y de pobles dominats de la passió de la superbia, homens y pobles qui s' alsan fins á les estrelles y després cauhen esclafantse; l' inflarse te á prop lo reventarse. Los grans imperis humans y sos autócratas, quals histories llegím en la Biblia, arriban al capdemunt de la superbia, y si 's volen rehabilitar, han d' humiliarse. Tota restauració tan individual com colectiva ha de comensar per la humilitat.

Per açó, y me ve molt bé pera acabar la explicació de aquest día, la preparació de la restauració humana se feu per medi de la humilitat y la doctora d' aquest procediment providencial pera arribar á la vera grandesa es la vostra excelsa Patrona, qual pintura nos presideix en aquesta sala. Lo cántich de Nostra Senyora, lo *Magnificat*, que cada día repetím los eclesiástichs y cada día se canta en lo chor de les iglesies cristianes, es una admirable abreviació de l' esperit d' humilitat que informa tot lo nou Testament, y una declaració solemne de com lo mérit verdader comensa per la humilitat. Aquella pura y excelentíssima criatura, la inmaculada Verge María, al manifestar los motius per los quals fou alçada á la dignitat soberana de Mare de Deu, diu Ella que fou per la seua humilitat; nosaltres los cristians l' anomenam també la gloriosa y sempre humil Verge María, y axí resulta que la paraula de la Mare divina se conforma ab la doctrina de son Fill etern, puig si Nostra Senyora, com nos diu la Iglesia, está exaltada sobre tota la gerarquía criada y per d' amunt dels mes alts chors angélichs, açó suposa, seguint la doctrina evangélica, que avans ha sigut la mes humil de les criatures; lo qui aquí está mes baix allá está mes alt. Jesucrist y la Verge María durant la seva vida mortal visqueren en lo major grau imaginable d' humilitat, y per açó en lo nou llinatge espiritual de que Ells son com lo cap y orígen

tenen lo major grau de gloria: la humilitat y la gloria, dins del Cristianisme, están entre sí estretament lligades. Nosaltres pera arribar á la gloria hi havem d' anar pel camí de la humilitat; prengam per guía y protectora á la inmaculada Verge implorant la seua mediació ab les pregaries ab que, segons la piadosa disposició de vostre Reglament, han d' acabar tots los actes públichs de aquesta Academia de la Juventut católica.

II

EXPLICACIÓ SOBRE LA AVARICIA

La cultura del nostre carácter personal, estimats germans, exigeix una vigilancia continua y una disciplina cumplerta dels nostres instints, los quals, constituhint lo nostre temperament, han d' esser degudament ordenats pera que 'n resulte un carácter digne.

Los instints ó apetits segons lo llenguatge dels antichs escolástichs, son com una especie d' órguens per medi dels quals obran les nostres ánimes; y en lo nostre llenguatge comú y popular tením una expressió que indica claríssimament la necessitat que l' ánima humana té d' ells, en l' estat present, en la vida terrenal. Es una expressió vulgar peró molt significativa: dihem d' un home que no té estímuls, d' un home á qui li falta activitat, d' un home inactiu y fret, dihem que es *un' ánima de canti.*

Y verdaderament, quan á un home, encara que tinga inteligencia clara, li falta iniciativa ó aptitut executiva, es á dir, quan no es un carácter óperatiu, es perque li faltan, ó té en forma rudimentaria los instints ó apetits, los excitatius de la seua activitat.

L' home no 'n té prou de les idees; los ángels ne te-

nen prou ab les idees, peró 'ls homens no 'n tením prou necessitam los instints, y precisament tenint necessitat lo llinatge humá posat sobre la terra, d' un estímul que 'l moga cap á lo útil y necessari pera 'l sosteniment de la seua existencia transitoria, al objecte de procurarse lo que necessita para la seva subsistencia, la naturalesa metexa proveheix al home d' aquesta necessitat, dotantlo ab estímuls forts y poderosos: Dèu posá en la doble naturalesa humana lo que 'n deya Sant Tomás *amor habendi*, lo que 'n dihem nosaltres ab una expressió adequada en catalá *les ganes de tenir*.

Les ganes de tenir son necessaries en lo nostre llinatge. Desde 'l moment que cessessen en la humanitat les ganes de tenir, la explotació agrícola, la activitat industrial, la especulació mercantil desaparexerían.

No 'n tenim prou los homens de les idees: ho repetesch. Les idees no 'ns son suficients. La idea, per exemple, que significam ab la expressió gráfica de *necessitat de travallar*, aquesta idea del deber, no fora suficient; no 'ns portaría aquesta idea prou iniciativa pera 'l travall, y de consegüent, les ganes de tenir, l' *amor habendi*, es de necessitat en lo humá llinatge. No 'n té prou l' home de la idea del deber en la inteligencia, necessita un viu estímul que li moga la voluntat.

D' aquí es que, encara que moltas vegadas vosaltres, estimats germans, hauréu sentit dir y fins hauréu dit, perque es conegudíssima la frase, aquelles paraules que Santa Teresa repetía sovint, aquella expressió felissa d' una de las sevas poesías «Sólo Dios basta», ni ha prou ab Dèu, aqueixa frase l' hem d' entendre de certa manera. Aquesta frase gráfica y senzilla, pera l' ánima contemplativa que ha prescindit de tot lo material de la vida humana; que ha arribat ja á un estat en el qual la comunicació ab Dèu es sumament fácil, pera aquexes ánimes es indubtable, se compren perfectament que *n' hi há prou ab Dèu:* «sólo Dios basta.»

Se comprén també aquesta expressió, entenentla en lo sentit de que l' home se deu valdre de tots los elements que Dèu li ha donat pera la seva existencia, cercant per medi d' ells, en son us, lo seu últim fi, que es també lo derrer terme de totes les coses y de tot l' univers, Déu, principi y fi de tots los altres sers.

Peró, es indubtable que en l' estat present y en aquesta vida terrenal en lo sentit que jo dich no n' hi há prou ab la idea, ab lo element intelectual desde 'l moment que 'ls homens necessitam l' element material, no 'n tenim prou ab Dèu, y les ciencies y les belles arts, la industria y 'l comers, tots los medis d' activitat que l' home usa son necessaris; Dèu los posá en la naturalesa com elements de vida pera dirigirse al últim y principal fí; y per lo tant, tenint aquests medis de Dèu pera satisfer las necessitats, l' home, en aquest sentit precisament no 'n té prou ab Deu, necessita d' altres coses, estímuls ó instints materials; sino fossen convenients y necessaris Deu no 'ls hauría posat en la nostra naturalesa perque res fá inútil.

Y aquests estímuls, aquests instints han de ser sumament forts perque 'l travall, perque la activitat que han de excitar son també de importancia extraordinaria y de necessitat pera la humanitat. Y considerant l' origen, la manera de manifestarse y la expressió del instint ó apetit de possehir la substancia material, veurém clarament que ha de tenir una forsa extraordinaria no sols per l' objecte ab que Dèu l' ha posat en l' home, sino també pel principi que té dintre del mateix home, derivant de sa propia naturalesa.

Per que l' home, desde que es infant, ja manifesta aquestes ganes de tenir.

L' instint de la possessió se li descobra ja desde petit, quan encara es una criatura que en brassos de sa mare s' apodera de lo que necessita pera la seva vida y se apropia instintivament lo que creu convenient, com després

quan ja es gran se baralla ab lo sèu germá pera possehir lo que creu un bé, lo que ama pera fersen propietari.

Y aquest instint que veyém porta á barallarse á dues criatures per la possessió d' un objecte, es lo meteix instint que dú al home á disputar ab un altre home, y entre pobles diferents los llensa á la guerra, que á vegades y tot fins mou una rassa contra una altra rassa.

Y si nosaltres consideram l' origen, la calitat, la procedencia d' aquests desordres, lo qual al mateix temps nos explicará la vehemencia d' aquest instint, veurém d' una manera clara que l' instint de possehir es una conseqüencia del instint de conservació, que les ganes de tenir, que l' instint de possehir es una nova forma del instint de conservació; y per axó, com aquest instint té per objecte la conservació de la vida humana, les ganes d' apoderarse de la riquesa que l' home necessita sobre la terra, naturalment ha de tenir una forsa avassalladora, sentint fortament l' estímul d' adquirirla.

Considero, estimats germans, que ara que estam en temps de Quaresma es ocasió d' esplicar un cas d' avaricia, que demostra la força d' aquesta passió.

Judas estava en companyía de Jesús; Jesús l' havía cridat, y per lo tant, Judas tenía una verdadera vocació. Estava en la companyía de Jesús y va sentir les predicacions de Jesús per espay de llarch temps, y aquestes predicacions de Jesús eran sempre y constantement en favor de la pobresa.

D' altra part Judas disfrutava de les ventatjes materials de la companyía de Jesús, y dintre de les exigencies de la seva naturalesa, sembla que devía estimarse satisfet en lo sentit de cubrir las necessitats materials de la vida d' una banda, y d' altra disfrutant de la íntima amistat, de la conversa, de la comunitat de vida ab Jesucrist qual tracte tenía una tal atracció que feya la delicia de tots los sèus seguidors. ¿Com, donchs, va in-

correr en la trahició contra son adorable Mestre? La poderosa avaricia li va remoure l' esperit.

Encara hi ha una altra consideració que proba la forsa que ha de tenir aquesta passió en lo cor del home.

La passió de la avaricia te una forsa inmensa en lo seu cor, precisament perque la possessió de la riquesa es la clau pera tots los demés bens humans.

Per açó San Ignasi de Loyola qui tingué una intuició molt forta de la naturalesa humana, y conexía perfectament los estímuls perque 's mou la nostra voluntat, deya que'l dimoni tentava en primer terme al home ab la possessió de les riqueses; que aquest era lo primer grahó en lo camí de perdició; que quan tenía riqueses, á les hores lo tentava ab altra cosa; á les hores lo dimoni induhía al home, l' inclinava, y l' home desitjava ja satisfeta la passió de possessió de les riqueses, desitjava vans honors mundans.

Y axí succeheix, y la experiencia de tots los días nos demostra que en primer terme l' home vol ferse rich; quan arriba á ser rich se li desperta l' estimul de la vana gloria. Ab lo que passa en lo mon moltes vegades açó se comproba veyentse que 'ls homens tenen á menos, si no desprecían del tot, la industria ó l' ofici que 'ls ha fet arribar á una posició social; y sobre açó es necessari que insistím, ja que estam aquí, en un país d' activitat industrial, ja que 'ns trobam á Catalunya y pertenexém á aquesta rassa catalana que ha tingut una habilitat especial, y te encara una activitat notable pera produhir riqueses materials, convé que 'ns fixém en un fet que proba la decadencia moral del nostre país; y es que quan los homens han arribat á la possessió d' una fortuna, avorrexen, desprecían l' ofici ó industria ab la qual l' han produhida, essent axí que 'ls nostres antepassats se distingían tant de nosaltres, y d' una manera tan particular, que consideravan una gloria, un títol especial, com una executoria de noblesa lo permanexer en aquella indus-

tria que havían exercit los seus antepassats é hi havían adquirit una posició social no ja de comoditat, sino fins d' opulencia.

Jo he sentit á dir que en una de les nacions modernes que tenen avuy día lo predomini del mon, Inglaterra, encara passa axí, y 's considera una especie de noblesa, se té per una verdadera executoria poder ostentar que una pila de generacions en una familia s' han dedicat á una determinada industria que li ha proporcionat considerables riqueses, y la importancia social que porta en sí la possessió d' aquexes matexes riqueses.

Aquí, per desgracia, no passa açó avuy día; succeheix lo que diu San Ignasi de les tentacions del mal esperit, després de les riqueses se cercan los vans honors, y 'n dich *vans*, perque no son verdaders honors; perque si 'ls examinám tant en sí metexos com baix l' aspecte de la veritat, veurém que no es cap honor voler aparentar una executoria que no 's posseheix, y que en los temps moderns y en los nostres días, la executoria verdadera, la que fá la verdadera noblesa es lo travall; la aristocracia veritat, la que exerceix influencia real en lo moviment públich es la de la gent de travall, dels homens qui s' han dedicat al travall y al foment de la riquesa del país, y á formar una casa poderosa que 's ramifica en lo poble.

Continúa San Ignasi dihent que en tercer terme vé la altiva superbia.

Obtinguts los vans honors, á les hores vé la altiva superbia, y ab ella tots los vicis.

Després d' aquesta digressió, continuém lo nostre objecte principal. L' home, com la experiencia demostra, té la convicció de que la possessió de les riqueses li donará tots los altres gustos y satisfaccions del viure, y que pera obtenirlos no hi ha mes medi que la riquesa, per lo qual se dexa portar ab una vehemencia extraordinaria del l' instint de possehir.

Hem de tenir en compte que aquexa passió, la passió de la avaricia, la podém estudiar de dues maneres diferentes.

En primer lloch podém estudiar lo desorde que produheix en lo propi esperit; desde 'l moment que aqueix se dexa dominar per la passió de la avaricia se constituheix en verdader esclau de ella.

Ja Sant Pau parlava de la idolatría del avaro, y deya que la avaricia es una verdadera subyugació, una verdadera esclavitut del diner, y una verdadera *idolatría*; l' home té una debilitat extraordinaria, y 's dexa dominar per alló mateix que estima, hi está supeditat de tal manera que s' oblida de tot lo demés, fins de Deu, que dexa de ser principi fonamental de la seva existencia; alló s' ampara del seu esperit en absolut. Tal es un home esclavisat per la avaricia.

Y respecte de sí mateix, repetím, li produheix un total desordre: la avaricia fá cruel al qui 's dexa dominar d' ella; y es de tal naturalesa que mata dintre del home tot lo que no sia ella, no 's calma may lo desitj de la possessió de les riqueses, sempre, per mes que tinga, sent de la mateixa manera l' estímul de possehir, y sempre mes mortificant, y no hi ha ningú mes cruel en aqueix mon que l' avaro, que possehint multitut de riqueses no pot disfrutar de elles. Lo avaro es principalment cruel ab sí meteix, s' esclavisa á sí meteix mes encara que no pas als altres.

Respecte dels efectes que la avaricia causa en lo próxim, en los demés homens, en los seus semblants, ja sabeu també que la avaricia es causa de innumerables pecats; ja sabeu que en sí porta l' afany d' apoderarse dels bens agens; lo robo, la estafa, lo no respectar lo que no es propi, tots aquells desordres provenen de la passió de la avaricia; y aquexa passió de la avaricia y ses malignes filles, los desordres dits, conduexen á la possessió de lo que no es propi trencant la gran lley de la justicia

essent de tal naturalesa, que implican per necessitat la obligació de restituir; sino es impossible que 's restablesca lo equilibri de la justicia, y per lo tant l' home no está en lo degut estat de conciencia, perque ha pervertit les regles lícites de la adquisició de les coses.

En altres pecats n' hi ha prcu ab l' arrepentiment, peró en aquest no basta, sino que hi ha d' haver la restitució. Lo P. Granada, ab aquella forma tan viva y eloqüent que té d' expressar lo seu pensament, fa notar una cosa, que encara que en sí es evident á tots, no obstant la bellesa de les seves paraules es tanta que eficasment parlan al nostre esperit, quan exhortant al home perque no 's dexe portar per la passió de la avaricia, diu: «Primerament has de tenir present que tots los bens acumulats per tú quedan á fora de tú y á l' hora de la mort se quedarán tots en lo mon, y ab tú no mes anirá 'l pecat, que te l' endurás ab tú.» Reflexió eficaç pera induhir al home á la restitució de lo que injustament poseheix.

Peró sens lo que fins ara us he dit, sens aquesta multitut de pecats y desordres que provenen de la avaricia, n' hi ha un altre que es la duresa de cor.

L' avaro se fa dur de cor; en l' avaro no hi ha compassió, no hi ha sentiments: s' anulan tots los sentiments en lo cor en qui regna la avaricia.

Los sentiments del home, estimats germans, tenen una tendencia á acumularse, uns ab altres s' unexen, se alían, y quan n' hi ha un que prevaleix, que 's fa amo del cor del home, tots los demés estímuls y sentiments cooperan, s' unexen, se confonen ab lo sentiment ó estímul qui es lo cap de colla, tots se dirigeján á la consecució de lo que se proposa lo sentiment predominant en lo cor del home. Perque tots los sentiments é instints son forses que 's subordinan á una altra força, y quan una passió avasalla á un home tota la seva activitat pren aquella direcció, totes les passions é ins-

tints á l' influx d' un sol motor se dirigexen á conseguir la satisfacció d'aquell estímul que ha conquistat tot l' home.

Aquexa observació que us acabo de fer, nos ensenya claríssimament la importancia que té en la cultura del nostre carácter, la importancia que té en la informació del nostre esperit, lo dirigirlo, lo orientarlo, com nos mana la Doctrina cristiana, envers lo primer fí de la nostra vida, fent prevalexer en nostre cor lo més alt dels sentiments, l' amor á Déu.

Aquest sentiment predominant se dirigeix á lo que, si 'm fos permés parlar lo llenguatge mundá, ne diría «tendencia al ideal», que es Deu; perque á les hores, quan hi ha en lo cor del home aquexa tendencia al ideal, á Deu, al Summo Be, tots los demés instints venen á cooperar á aquest objecte, y á les hores la forsa del home es irresistible.

Peró convé ara considerar la cosa baix un altre aspecte.

Nosaltres sentím aqueix desordre de la passió; nosaltres sentím lo desordre del estímul, del *amor habendi*, que diu Sant Tomás, les ganes de tenir; nosaltres, de consegüent, hem de posar límits, hem de posar ordre, limitació y recta direcció á aquexes ganes de tenir.

Tal vegada, si jo ara fos un home que us volgués parlar lo llenguatge modernista, us diría que potser podrían provenir los desordres d' aquexa passió de possehir, los desordres d' aquexes ganes de tenir, d' un concepte massa estret que 's té de la riquesa; tal vegada us diría, si jo no fos ministre de Dèu y mes ó menos aficionat á la Teología, que 'ls temps moderns havían donat á la riquesa un carácter no precisament de profit individual ó de familia, sino un carácter social, y que de consegüent, gracies á aquest carácter social donat á la riquesa, era mes fácil de destruhir la passió de la avaricia, lo desordre de les ganes de tenir; peró cabalment lo carácter social de la riquesa no es cap

descubriment d' ara. Es tan vell com lo cristianisme; mes vell que 'l cristianisme, com veureu en les poques paraules que us diré.

La promulgació del regne de Deu sobre la terra, ho sabéu perfectament, té un carácter que la distingeix, y es lo que 's dona en ella lo predomini del pobre en la nova societat per la que ja suspirava 'l mon antich; y quan Jesucrist Senyor nostre vá venir al mon y vá voler explicar la seva missió sobre la terra, la vá compendiar en unes paraules que Ell pronunciá y que guarda lo sagrat Evangeli. Entrá un día á la Sinagoga de Nazareth, ciutat en la que s' havía criat, y agafant la profecía de Isaías va llegir aquelles paraules: He sigut ungit per l' Esperit del Senyor, he sigut enviat á evangelisar los pobres; afegint Jesucrist, ara, en aquest temps, s' ha de cumplir la profecía.

«Lo Pare celestial m'ha enviat á evangelisar los pobres», y aquest principi fonamental de la doctrina de Jesucrist podém dir que abraça totes les generacions humanes y tots los llinatges y totes les rasses humanes; en aquest Regne universal y perpétuo, en aquest Regne que 'n dihém la Santa Iglesia de Dèu, hi dominan dos carácters: lo primer que es sa lley constitutiva y essencial consisteix en la primacia de la pobresa; lo segón, que es conseqüencia lógica del primer, que dintre d' aquest Regne los que hi tenen dret de ciutadanía, los qui hi son per dret propi son los pobres, y que 'ls richs hi son solament tolerats, en situació de inferioritat dins de la societat espiritual y sobrenatural qual cap es Jesucrist. Sant Tomás ab sa perspicacia desfá ja l' argument del perqué en lo mon, en la Iglesia de la terra, se tenen certes consideracions externes als richs, y ab gran sentit práctich esplica que la Jerusalém divina, mentres viu en la Babilonia mundana, no pot prescindir mes ó menos de tenir en compte les lleys per les quals aquesta se regeix. La Iglesia sosté indefectiblement los princi-

pis, encara que en la seva aplicació haja de tenir en compte les condicións de actualitat; la perfecció social absoluta la Iglesia no la tindrá fins á la gloria. Altrement ja us acabo de manifestar la expressió per medi de la qual explicá al mon la seva missió quan digué: «Lo Pare m' ha enviat pera evangelisar als pobres;» indicant ab aquestes paraules que 'ls pobres eran los dexebles predilectes de Deu; y en efecte, la gent que seguía á Jesucrist era pobre, y 'ls enemichs de la religió ho tiravan en cara als cristians, dihent que la Iglesia comensá per gent pobre, com se desprén de lo que diu Sant Pau: viuhen alguns richs en la casa del Emperador; *alguns* perque la massa era pobre, per la rahó de que 'l pobre está mes disposat á la moral que 'l rich, á la vida de sacrifici, á les costums severes. La riquesa es un gran impediment de la santedat.

Per açó lo Mestre diví al promulgar aquella lley de perfecció personal que forma part encara avuy día de la lley que apreném en nostra infantesa, les Benaventuranses, digué: «Benaventurats los pobres... perque de ells es lo Regne dels Cels.» Y vosaltres sabeu també que als dexebles, quan anavan acudint atrets per la paraula de Jesucrist á fí de constituhir lo seu Regne, los hi deya: «Ho heu de dexar tot, y seguirme.»Y quan després se 'n hi presentava algún qui volía seguirlo, sens dexar lo que possehía, li deya: «Está bé, no dexes lo que possehei-xes, quédat.» Tal es lo cas d' aquell jove rich, que li demanava 'l medi pera salvarse: «Pera salvarte no necessitas ferte pobre; peró si vols seguirme, si vols formar part de la meva aristocracia, ho has de dexar tot.»

Y en los primers días de la Iglesia axí se feya, essent aquest un argument que 'ls socialistas usan sovint; en los primers días de la Iglesia ja sabeu vosaltres que tots los richs, ó la major part d' ells, venían tot lo que possehían, y ó bé donavan lo producte als pobres, ó bé

ho donavan á la comunitat. Han abusat d' aquest argument los socialistas, perque hem de tenir en compte que 'l socialisme no entén lo misteri que enclouhen les paraules de Jesucrist, y 'l socialisme no entén aquest misteri perque no creu en la Revelació.

Peró no son sols los socialistes los qui no entenen aquest misteri de la riquesa, sino que hi ha molts richs que tampoch l' entenen.

Per lo qual es necessari considerar que Jesucrist posá com á lley essencial, com á lley constitutiva de la Iglesia, la pobresa; axí es que Sant Jaume, un dels apóstols, en una de les cartes canóniques que forman part de les Escriptures Sagrades, diu que 'ls pobres son los hereus del Regne; y Sant Pau en una ocasió en que parla que anirá á portar les almoynes que li han donat los germans de Roma als pobres de Jerusalem, ho fa ab una frase que 'ns ha de servir d' exemple y ensenyansa.

Los socialistes algunes vegades refusan la almoyna; los hi sembla una humiliació: Sant Pau diu que 'ls hi fa un obsequi; perque 'l qui fa almoyna no fa més que cumplir lo seu deber de caritat y per açó diu que 'ls hi portará als germans pobres de Jerusalem los obsequis dels demés germans.

De consegüent ab lo que us he dit podeu compendre que la marca dels qui volen adaptarse á la direcció de Jesucrist, la marca característica es la pobresa, y per açó sens portar aquesta marca de la pobresa que 'ns adapta, que 'ns confirma en lo mateix carácter de Jesucrist, es impossible ser cristiá. Perque vosaltres sabeu que hi ha una pobresa d' esperit, y aquesta á lo menos es una pobresa obligatoria.

Dintre de la Santa Mare la Iglesia hi ha richs y pobres; se comprén que en aquells primers temps en que la Iglesia estava reduhida á una petita cristiandat, hi hagués una especie de vida en comú; pero després es impossible. De totes maneres, may ha sigut obligatoria la

pobresa, sempre ha sigut lliure; peró quan la Iglesia se ha extés per tot lo mon, quan ha abarcat á tot lo llinatge humá, quan lo cristianisme ha arribat á esser regla de vida de tots los fills d' Adam, naturalment que no hi ha pogut haverhi aquesta forma de vida, aquella especie de comunisme voluntari dels primers díes del Cristianisme en que tots los dexebles de Jesucrist passavan á la condició de fills de familia, una familia constituida per la petita Comunitat dels primitius creyents.

Per lo tant lo principi de la propietat, que devem admetre 'ls católichs y que admeten tots los doctors, respón á les necessitats humanes sobre la terra; peró de totes maneres, com á cristians hem de tenir sempre present, hem de tenir sempre en consideració, aquesta especie d' antídoto contra la passió de la avaricia, es á dir que necessitam ser á lo menos pobres d' esperit, que sens la pobresa d' esperit es impossible fins la nostra salvació.

Y per medi de la pobresa d' esperit se obra dintre de la cristiandat aquest ideal á que hem de aspirar, aquest objecte que 'ns proposám; que dintre de la Iglesia de Jesucrist hi haja una especie de igualtat, perque tots los homens som germans de Jesucrist; que 's fassa lo que diu Sant Pau, la igualtat dintre de la diferencia metexa de condició; perque 'l rich está sobre la terra pera 'l pobre, qui té en la Iglesia 'l primer grau, per lo mateix que es predilecte de Jesucrist, per lo mateix que está en possessió de la executoria que 'l coloca en la aristocracia de la Iglesia.

Mes per lo meteix que la aristocracia de la Iglesia la forman los pobres, es necessari que hi haja qui travalle pels pobres, y per conseguent qui acumule riqueses per ells, tenint en compte que 'ls richs son los administradors de les riqueses. La administració de les riqueses perteneix no á tots, sino á alguns; peró la participació de elles en una forma ó altra perteneix á tots, perque

tots hem sigut creats del mateix fanch, pobres y richs.

La producció de la terra, la riquesa, es pera consol y aussili de totes les humanes criatures; no pera uns sí y pera altres no; es pera tots. La distribució dels bens terrenals la fa la Providencia divina mediant les lleys económiques que regexen la societat humana; la institució de la propietat, la licitut de la riquesa, es una conseqüencia de dites lleys en virtut de les quals los richs venen á esser una especie d' administradors; aquests son los qui han de subvenir á les necessitats dels pobres, y á les hores se cumpleix lo precepte de Sant Pau, hi ha una especie d' igualtat, perque lo que sobra als uns supleix lo que falta als altres.

Perque tots los teólechs admeten, sens distinció d' aquesta ni d' aquella escola, que l' home tè dret á viure, y que l' home posat en tránsit extrem, té perfecte dret, sens que ningú puga privarli, d' apoderarse de lo necessari pera viure. Açó vol dir que hi ha per part d' aquells á qui la Providencia ha dexat en ses mans los medis de satisfacció de les necessitats, per part dels richs, lo deber, la obligació de subvenir á les necessitats dels seus germans, han de cumplir d' aquesta manera lo precepte de Sant Pau, de que hi haja una especie de igualtat entre 'ls homens de manera que tots pugan satisfer les exigencies necessaries de la vida.

Naturalment que es difícil arribar á la perfecta possessió de sí meteix en lo violent instint de la possessió de la riquesa. Naturalment que es difícil que l' home, per més que seriament judique que la riquesa temporal es una cosa á la que li donem més importancia de la que té; per més que pense que ha de dexar sobre la terra los millons que haja acumulat; per més que sápia que está obligat en virtut d' aquesta lley de fraternitat humana á ajudar als seus germans, es impossible que arribe, sino l' ajuda l' auxili de Dèu, á aquest equilibri, á aquesta *racionabilitat* en lo gobern del seu instint de possehir.

Y per açó vindrá bé, estimats germans, que 'us diga quatre paraules sobre la condemnació en aquexos díes feta per nostre Santíssim Pare Lleó XIII, d' un dels principis que forman part d' un cos de doctrines, ó d' idees que s' anomena «americanisme». Donchs, com sabéu, lo Papa condemna les idees y les teoríes dels qui volen sostenir (y pertanyen aquexes á la corrent americanista) la preeminencia de les virtuts naturals, atribuint un lloch secundari á les verdaderes virtuts, á les sobrenaturals.

No; les virtuts naturals no donarán may la igualtat de Sant Pau, ni produhirán la de la caritat fraterna, que inclina á donar lo propi al próxim necessitat; les virtuts naturals no podrán produhir un cas com lo de San Carlos Borromeo qui, riquíssim de naxensa y de familia aristocrática, en una tarde distribuhí xexanta mil duros que li varen donar d' una finca que havía venut; axí se cumpleix la sublim igualtat de Sant Pau, de que 'ls richs y poderosos son los servidors dels qui no possehexen en la terra, en consideració de que aquets son los qui han de possehir y disfrutar en major grau de la gloria del cel, y tenir la més alta categoría en lo regne etern.

La virtut natural no arriba á açó: may s' ha vist sobre la terra, ni may se veurá. Necessitam de qui 'ns ajude pera arribar á aquesta altura: al revés nos avergonyim de la lley constitutiva de la societat cristiana, de la lley esencial del cristianisme, que considera que 'ls pobres son ciutadans per dret propi del Regne de Dèu; puix l' home s' amaga d' esser pobre, s' avergonyeix de tractar ab los pobres y ells no obstant forman la aristocracia, perque la aristocracia sempre ha sigut en tota societat la classe qui está més próxima al cap del Estat, y 'ls pobres son los qui están més aprop de Jesucrist.

En efecte, Jesucrist era pobre, y estava voltat de

pobres, y 'ns ha dit què pera seguirlo d' aprop havíam de ser pobres, pobres de esperit á lo menos.

De consegüent si volem formar part d' aquesta noblesa, hem de fernos pobres d' esperit, posarnos en una situació d' esperit que 'ns fassa superiors al amor de la riquesa.

Més de un cop haureu sentit predicar á les religioses dedicades á obres de misericordia que servir als pobres, que curar als seus malalts, educar los seus fills, cuydar los seus vells era servir á Jesucrist, perque 'ls pobres son los membres més importants del cos místich de Jesucrist, format per tota la humanitat, puix ells son los membres més próxims, més identificats ab Jesucrist, y aquesta idea la té tot cristiá instruhit y que deu estar convensut, si reflexiona sobre la doctrina del Evangeli, dell lloch eminent que té la pobresa dins de la societat cristiana.

Y no obstant, l' egoisme nos enganya y 'ns fa apartar la vista de les necessitats del próxim. La avaricia que domina, aquexa avaricia nos fa mirar la possessió de les riqueses com lo sumo bé, y no ho serán may, perque no 'ns servirán les riqueses pera obtenir la Gloria. A l' hora de la mort no servexen de res les riqueses, al contrari, á les hores lo diner fa nosa.

¿De quíns medis, donchs, nos hem de valer? ¿Quín camí tením pera apartarnos de la falsa doctrina mundana que dona tanta preeminencia á la possessió de la riquesa?

Demanar á Dèu que 'ns ajude, que 'ns donga conexement de la seva santedat, y sabrem compendre les coses contingudes en la doctrina del Evangeli, y distingirem lo bé superior dels bens inferiors; y per lo tant, quan arribarem al conexement de Dèu, del summo bé, quan estiguem en possessió de Dèu, á les hores sabrem que son bens inferiors les riqueses, y no 'ns enlluernará lo resplandor de l' or.

Vosaltres precisament que teniu per advocada, mare y protectora á la Verge Santíssima, teniu un exemple en ella matexa.

Recordo en aquest instant precisament que nostre poeta, en una de les poesíes del seu petit poema *La fugida á Egipte*, presenta á la Mare de Dèu demanant caritat per aquell país, en la poesía titulada *Captant*, que comensa:

«Lo nen Jesús demana pá
y Sant Joseph no n' hi pot dar.»

Sant Joseph y la Mare de Dèu van per aquelles valls del Nil captant de porta en porta pera donar menjar al seu Fill.

Açó no consta en la Escriptura, pero es molt verosímil. La veritat es que la Verge Santíssima era pobre. La vostra protectora y advocada era pobre, y de consegüent li hem de demanar que 'ns alcanse aquesta gracia especial de saber desdenyar les riqueses, de saber preservarnos de la avaricia; de saber arribar á considerar á nostre próxim com á un igual, pera que dintre del mon tots los cristians fassan possible aquella noble y alta germandat, aquella felís igualtat predicada per Jesucrist, contra de la qual faltaría l' home rich que aquesta doctrina oblidás; perque deu considerarse no com á un home que té un gran tresor perque ell y la seva famimilia pugan abusarne, sino com un home que té en depósit un tresor, del que pot disfrutarne, peró del qual no obstant té la obligació de subvenir á les necessitats del próxim.

Demaném á la Verge Santíssima que 'ns alcanse del seu Fill aquesta gracia.

III

EXPLICACIÓ SOBRE LA LUXURIA

Los misteris de la naturalesa humana únicament los ha sabut interpretar de una manera recta y completa Nostre Senyor Jesucrist.

L' altre día us parlava del misteri de la riquesa; y pera explicarvos aquest misteri, y pera conciliar la contradicció aparent que hi há en ell, vos deya que 'ls uns han pecat per un extrem y 'ls altres per un altre oposat; los uns han volgut donar al principi de la possessió de la riquesa un absolutisme y 'ls altres un altre. En lo misteri de la carn també hi há aquestos extrems: los uns, com vosaltres sabeu bé, en lo nostre temps, y en tots los temps, s' han fet los panegiristas del amor lliure; y altres, entre ells filosops antichs qui constituhiren una secta, arribaren al extrem oposat, es á dir, negaren no solsament la virtut del matrimoni, sino que consideraren la carn com perversa, com á oposada á Deu. Y açó no es solament una opinió antiquíssima, una opinió que no s' haja reproduhit; puix vosaltres sabeu també que hi há un novelista molt conegut, que se 'n porta los aplausos de la gent moderna, qui es al mateix temps una especie de desenterrador de una secta religiosa, y aquest novelis-

ta ha vingut á coincidir en cert sentit ab aquesta secta, oposada al altre extrem que he dit, y proclama la perversitat absoluta de la carn. Lo mundá no sab trobar l' equilibri de les coses.

Y per altra banda no té d' extranyarnos gens aquest engany: tots los enganys del mon s' explican per certa apariencia de veritat; y quan nosaltres consideram la carn, y al mateix temps consideram á Deu; quan nosaltres consideram la carn, y després consideram l' esperit, veyem una especie de contradicció, una especie d' antítesis, una especie de repugnancia y contradicció de qualitats entre aquestes dues substancies.

La carn te com presoner al esperit; l' esperit queda com lligat per la carn; y un artista modern y modernista, l' iniciador del moviment prerrafelista... á Inglaterra, Rosseti, en una pintura mural, ha pintat la esperansa lligada per la cama ab una cadena, volentse escapar; aquesta es propiament la imatge del esperit oprimit per la carn; y nostre P. Granada, d' una manera mes piadosa y no menos estética, diu que una vegada uns cassadors, anant per unes montanyes solitaries, per un país enterament desert, varen sentir una veu melodiosa que sortía d' un recó. Arribaren allí y trobaren un home qui estava morintse devorat per una lepra que se li anava menjant les carns. Y admirats los cassadors d' aquella cosa tan extranya, d' aquest ser que varen trobar que s' anava aniquilant, y no obstant cantava, li preguntaren per aquell misteri, li varen dir que expliqués allό; y l' home, ab molta sensillesa y naturalitat digué que la seva ánima estava al bell punt de recobrar la llibertat; que l' esperit es com un prés entre rexas, y com veu que les cordes que 'l lligan van trencantse, canta perque espera d' un moment á l' altra la seva llibertat.

Y no 'ns ha d' extranyar aquesta oposició, aquesta contrarietat que hi há entre l' esperit y la carn: Dèu

nostre Senyor, Criador de totes les coses, los criá, y de la unió del esperit y de la carn, de la unió de la ánima y del cos, ne feu un ser especial, l' home; ser pel qual Deu ha manifestat preferencies especialísimes. Va juntar y va coordinar, va ordenar gerárquicament aquestes dues substancies y d' elles ne va fer una sola substancia, la substancia humana, y d' aquest compost de cos y ánima constituhí un sol ser.

Be sabeu vosaltres, germans meus en Jesucrist, que per causa del pecat, aquesta ordenació entre l' esperit y la carn va desaparexer, y va comensar la lluyta del esperit y la carn, lluyta de lo menos interessant, de lo menos important, de lo menos noble, ab lo més noble y ab lo més important; engendrantse lo conflicte humá per excelencia, lo conflicte de la carn.

D' aquest conflicte de la passió sensual vinch á parlarvos aquesta nit, ab cert temor de no ofendreus, de no mortificarvos; perque la vergonya y 'l pudor s' exercitan principalment en aquesta passió, y vosaltres sabeu que precisament nos conta 'l sagrat llibre del Génesis que nostres primers pares, desprès del pecat, al veures despullats s' avergonyiren. La vergonya es una reliquia de la puresa primitiva de l' home.

Es aquesta una passió vergonyosa, y digué Sant Tomás que 'ls actes d' aquesta passió, fins los degudament ordenats, los regits y ordenats per la sabiduría divina, los santificats pel sagrament; no obstant, tots tenen quelcom de vergonyós; peró ab la ajuda de Dèu y de la Verge Santíssima, procuraré parlarne ab la honestetat que merexen les vostres cristianes costums.

—

Aquesta passió ó instint sabeu vosaltres que respón, que té per objecte la propagació del llinatge humá sobre la terra, la conservació del nostre llinatge en lo mon; y si l' altre día us deya que l' instint de possehir era

una especie de funció del instint de conservació personal, y era violent y fort perque tenía per objecte sostenir l' individuu sobre la terra, naturalment que l' instint que té per objecte, no 'l sosteniment del individuu sino 'l del llinatge ha de ser violent, y en efecte, es violent, vehementíssim.

Y perque es vehementíssim, diu Sant Tomás, es perque deu ser dirigit.

Es precisament veritat que tota forsa com més violenta y vehement es, necessita més recta y enérgica direcció.

Y sino reflexionem com les grans forses del ordre físich se 'ns manifestan al nostres ulls.

La forsa del vapor, la del fluit eléctrich, si no están dirigides y governades d' una manera discreta, si no hi há inteligencia en la seva direcció, aquella forsa, en comptes d' esser útil y beneficiosa se converteix en terriblement destructora.

Axí passa ab aquest instint violent que té per objecte la propagació del llinatge humá.

L' instint del home ha d' esser dirigit racionalment, s' ha d' exercir racionalment. Si un instint no s' exerceix racionalment, aquest instint dexa de ser racional, y es per lo tant irracional, y si es irracional no es humá, sino bestial.

De consegüent l' instint, la passió sensual, ha de ser també dirigida racionalment. No 's trobam en lo cas de lo que us deya l' altre día al parlarvos de l' instint y de la idea: may se poden separar, com no 's separan may l' ánima y 'l cos de l' home.

L' instint y la rahó han d' anar junts, y 'l procediment indicat per la naturalesa de les coses es que aquesta rahó sia la qui governe al instint.

Des del moment que l' instint dexa d' esser regit per la rahó, á les hores l' instint es perturbador perque precisament la rahó, segons prescripció de la lley divina, ha d' esser la qui regesca; puix la rahó y la lley divina es

tot hu en lo punt que tractam; sempre la recta rahó es lley divina. La rahó té per objecte que 's cumplesca lo fí del instint, y per lo tant, tota la llegislació sobre aquesta materia, tota la llegislació, tots los preceptes que hi há sobre la passió sensual, tots tenen principalment per objecte final únich la propagació recta, ordenada, coordinada del llinatge del home sobre la terra.

Quan dexan de correr paralelament aquexes dues forses, l' instint y la rahó, ó millor dit, quan la rahó dexa de gobernar l' instint, quan los instints volen ferse independents de la rahó, y no volen obrar racionalment, á les hores vé 'l desordre de la passió, lo desenfré de la passió, estam ja en los dominis de la passió de la luxuria, dels vicis, y precisament en aquest cas s' aplica perfectament la observació de Sant Tomás, de que una passió, una forsa, en quant es més viva, més vehement, més impetuosa, es més destructora en faltantli recta direcció.

La luxuria, ho sabeu, es lo més gran disolvent del carácter humá. L' home, quan lo domina aquexa passió, pert lo carácter; no té carácter: á les hores vé una especie de evaporació humana, un aniquilament del home, la voluntat pert l' imperi sobre de l' home, desapareix la autoritat de la rahó que ja no dirigeix la vida personal ó individual.

En l' ordre físich no us ho tinch d' explicar, tots desgraciadament ho sabem per pública y manifesta experiencia: es aquesta passió una de les grans miseries de la humanitat, una vergonya del nostre sigle. No us ho tinch d' explicar jo: pregunteuho als metges y ells us ho explicarán. Peró tots convenim en que es la destrucció, l' aniquilament del home en l' ordre físich.

Mes com á sacerdot jo 'us he d' explicar principalment l' aniquilament del home, lo decahiment del home en l' ordre moral, y axó Sant Tomás, ab tot lo poder de la paraula, ab la precisió acostumada, y ab la claretat

vivíssima ab que penetra fins al convenciment, ho fá en los següents termes: diu ell que la luxuria aniquila la inteligencia y la voluntat humanes; produheix en primer lloch—son ses propies paraules—*cæcitas mentis*, la ceguera, l' ofuscament de la rahó.

La luxuria y la rahó son contraposades; la luxuria produheix sempre ofuscament de la rahó. Per axó, precisament es pecat, perque es irracional; priva al home del ús de la seva rahó; perque com domina la passió y no poden funcionar les dues á la vegada, la rahó desapareix del home, la passió lo cega: la rahó queda ofuscada per la forsa de la luxuria, es una llum que s' apaga ofegada pels vapors de la carn.

Y aquest principi encara que Sant Tomás era qui menos podía observarlo per experiencia propia, (es anomenat angélich per sa puresa) no obstant lo presenta d' una manera tan convincent com no 's pot més.

Aquest principi está confirmat per tota la humanitat, no sols la cristiana, sino també per tota la humanitat qui té sentiments racionals y discorra en virtut de rahó. Y perque sabían açó los antichs pagans, representavan al dèu, héroe ó mito qui personificava aquesta passió ab los ulls tapats: Cupido estava tapat d' ulls, pera donar una verdadera significació de la cosa, es á dir, que aquesta passió dexa al home sens la llum del enteniment.

Diu després Sant Tomás que ademés d' aquesta ceguera, d' aquest ofuscament de la rahó, produheix la falta de consell, la precipitació; l' home dominat per aquesta passió se precipita, no pot suportar lo procés racional de la reflexió; y per axó 'l gran filosop Aristótil té una expressió pintoresca pera indicar aquest estat, l' anomena *pecatum puerile*, pecat infantil; no precisament perque sia comés pels infants, sino perque los qui se 'n deixan dominar, los qui son víctimes del amor, perdan la enteresa d' homens, tenen una falta de discerniment que 'ls fa ser com noys.

Tots sabém que per regla general quan hi há una persona que 's dexa dominar d' aquesta mala passió ó vici, la veyem verdaderament infantil, fá ximpleríes; y un dels tipos que s' han aprofitat més dintre de la literatura y fins en tot l' ordre artístich pera ridiculisarlo, es lo del enamorat, ab ses incoherencies risibles, ab ses faltes de discerniment y de criteri práctich.

Y afegeix Sant Tomás que la altra condició del home qui 's deixa dominar per aquest vici, es la inconstancia; la inconstancia es propia dels qui son víctimes d' aquesta passió perque destrueix tota la energía de la voluntat.

Granada, ab sa forma senzilla y breu, diu que aquesta passió es com les nanses dels pescadors, que s' hi fican los pexos peró no 'n surten; l' home pert casi per complert la virilitat, no té constancia, no sab desferse del llás que 'l té oprimit, no sab ferse superior á la passió que 'l domina. Per més resolucions que fassa, per més determinacións que prenga, la passió les destrueix, y per axó Sant Tomás cita, ja que per experiencia no hauria pogut ferho, la autoritat del cómich Terenci, y porta unes paraules del personatge de la comedia en la qual un home qui portava vida llicenciosa feya propósits de cambiarla, á lo qual respón son interlocutor *tots aquells propósits una falsa llagrimeta los desvanexerá*, y en altre lloch de la matexa comedia diu: *en l' amor hi ha guerra, y altra vegada pau y treuga.*

Y continúa lo gloriós Doctor dihent, que precisament també la voluntat queda com acabada, perque á la passió de que tractam segueix com á conseqüencia un desordre en l' amor de sí mateix; l' home luxuriós s' estima desordenadament á sí meteix; y tots sabém que totes les époques de decadencia de les costums, en que 'l vici s' extén, en que 'l vici vá prenent peu dintre de la societat, y especialment entre 'l jovent, ab la extensió d' aquest vici vé com un culto del cos, fins arribar á lo

ridícul en la pretensió de vestir ab elegancia, en posarse olors, mes propi de dones que d' homens; fins la juventut pert la virilitat, que es lo que afirma més la dignitat del jovent dintre de la societat humana.

Y aquest amor á sí meteix ademes porta, segons l' angélich Doctor, al odi de Dèu; perque com l' home no vol regirse per les lleys divines, se coneix culpable, compren que ha caigut en la transgressió de les lleys divines, y odia á Dèu perque tem lo cástich que se li espera; s' aferra á la vida present, perque aquests deleytes únicament tenen lloch en la vida terrenal; y d' altra banda perque l' home que 's dexa dominar d' aquesta passió es incapás de sentir la aspiració de disfrutar de la vida eterna. De consegüent l' home viciós te horror al altre mon, no hi veu sino tenebres; no descubreix, no sent l' impuls que 'l porta á desitjar lo goix puríssim de la vida celestial.

Pera excusar aquesta passió, en totes les épоques y majorment en lo nostre temps, s' ha posat en tela de judici la possibilitat de la castedat; y no obstant la castedat es un fet, y de consegüent contra 'ls fets no hi ha rahó que hi valga, y per lo tant, si nosaltres trobám en la humanitat lo fet de la castedat, si aquest consta, tením la mes convincent demostració de la seua posibilitat.

En primer lloch fins en los temps antichs, avans del cristianisme, hi havía hagut gent casta, gent qui tenían un gran domini sobre sí matexos. La utilitat de la castedat era coneguda, y vosaltres sabeu que la gran ciutat de la civilisació, Atenes, tenía per protectora una deesa casta, y que Roma tenía en la institució de les vestals com un regonexement legal y solemne de l' escelencia d' aquesta virtut. Que 's practicava en lo mon antich ab mes ó menos escala aquesta virtut es un fet evident, y encara que, es cert, era rara, no obstant se practicava.

Desde la aparició del cristianisme, en los Pares mes

antichs, en los apologistes de la nostra santa fé, hi trovám casi sempre aquesta qüestió, la qüestió de la castedat. En lo llibre dels Fets dels Apóstols se llegeix, no 'm recordo ara precisament en quin capítol, explicant Sant Lluch una disputa de Sant Pau ab un dels procónsuls de les provincies assiátiques, del Assia Menor, que diu *disputantes de castitate*, disputant de la castedat, perque á aquella gent se li feya difícil de creurhi.

Pero no solament Sant Pau disputava de la castedat, sino que ella s' anava estenent pel mon; y en lo sigle següent, quan aparexen los apologistes, Sant Justinus, argumentant pel fet com us deya, gracies al qual se demostra la possibilitat de la castedat, afirma y diu als pagans als quals se dirigía, que entre ells, entre 'ls cristians hi ha homens de 60 y 70 anys que may han faltat á aquesta virtut.

Y precisament les flors de mes fragancia de la virginitat cristiana, los matiços mes hermosos d' aquesta virginitat cristiana los trovám dintre de Roma, dintre aquell recinte de corrupció; santa Cecilia, santa Agnés, santa Práxedes, totes aquestes verges tan ilustres del cristianisme son d' aquella época.

De consegüent elles dintre d' aquella ciutat en la qual abundava tant la disolució y 'l sensualisme, se varen mantenir pures y castes, y davant d' aquets fets no hi ha contradicció possible; tenint en compte aquest número incomparable de dones, y homens també, que consta han anat seguintlo camí de la virginitat fins als nostres díes, deu afirmarse que aquesta virtut es possible.

Considerant aquets fets y raciocinis, Sant Tomás fa una digressió, que no vull dexar d' esmentar, perque es molt convincent y molt pertinent al cas.

Los qui 's casan diu Sant Tomás que fan bé, perque 'l matrimoni es necessari pera la conservació del llinatge humá; no obstant la virginitat es necessaria pera la bellesa, la salut y 'l bé del llinatge humá, per-

que 'l llinatge humá no es un remat de bestiar; l' home es un ser racional, y de consegüent, hem de cercar quelcom més, alguna cosa mes que la propagació de la especie, que son aument material; hem de cercar la perfecció; peró no únicament en la propagació corporal, sino arribant mes amunt, á la esfera de les facultats superiors del home, que se sobreposan y dominan per sa excelencia, y de consegüent, si la puresa, la castedat, l' enfrenament del instint sensual exigeix una forsa extraordinaria, es necessari que hi haja la virginitat en lo mon pera que aquesta donga l' exemple, y ensenye als demés á dominar los seus instints mediant lo culto de superioritat á la part espiritual de la nostra naturalesa, y oferint l' espectacle de la puritat, condició essencial de la excelsa perfecció que anomenam bellesa.

Peró diu lo angélich Doctor que la virginitat es necessaria no solsament per la bellesa, sino també per la salut y la utilitat y bé del humá llinatge, y es induptable que tota la societat disfruta de les utilitats de aquesta virginitat cristiana, que no es estéril, sino fecunda.

Molt bé sabéu vosaltres los grans danys que sufriríam si desaparexía aquest exércit de dones consagrades á Deu, pera curar malalts, pera recullir y amparar criatures y vells, etc. Lo mon entraría en un estat de verdadera angustia, sentiría la falta d' aquest auxili que li presta la virginitat cristiana, sumament fecunda fins en bens corporals.

Per açó es precís que se sápia lo que la Iglesia ha definit sobre aquesta materia.

Sant Pau ja 'n parla clarament, dihent que l' home era lliure: que 'l matrimoni es sant, pero que la virginitat es millor.

Y no solsament veyem la necessitat de la virginitat per los sobredits auxilis que de ella reportám, sino que ademés sabém també que per disposició de la Iglesia lo celibat eclesiástich existeix y que es font de la perfecció

sacerdotal cristiana, que 'l celibat dels homens qui viuhen en comunicació ab Deu, contribueix en gran manera á la eficacia del ministeri de la propagació evangélica.

Es lo celibat font de perfecció en aquests homens, y no cal pas que 'ns limitem dintre de la Iglesia católica, sino que fins entre 'ls ministres protestants se regoneix que si hi ha hagut entre ells algú qui s' ha fet notable per lo benéfich que ha sigut envers los seus semblants ó per altres virtuts, ha estat célibe.

Peró, no solsament hi ha aquest fet de la existencia de la castedat en lo mon, que proba que es possible, tota vegada que existeix; sino que pel católich hi ha una altra rahó, y es que la fornicació es pecat.

Precisament avuy mateix ho hem llegit en la epístola de la missa, epístola dirigida als fiels de Efeso, ahont se diu que 'ls fornicadors no tenen part en la herencia de Jesucrist, y en altra part lo meteix Apóstol demostra que aquest pecat priva de la gloria eterna.

Y ademés tots vosaltres sabeu, estimats germans, que la Iglesia nos ensenya ab gran preferencia la excelencia d' aquexa virtut de la castedat; y Sant Pau explica que 'l cristiá es temple del Esperit Sant, y aquest temple sería indigne de la Divinitat si en ell faltás la castedat.

Per lo qual lo gran Tertuliá, fins després d' haver caygut en apostasía, diu una frase que no vull dexar de recordarvos, perque es expressiva y de una intensitat extraordinaria significant perfectament lo que vol dir: Si 'l cristiá es temple de Dèu ó del Esperit Sant, aquest temple de Dèu ha de tenir per sagristana á la Puresa; perque aquesta, en primer lloch ha de vetllar á fi de que dintre del cor del home, dintre d' aquest temple obren los moviments del Esperit, á fí de que la passió de la luxuria no s' impose, que l' esperit prevalesca á la carn; y deu vetllar ademés perque la nostra esterioritat, la nostra compostura corporal, lo que 'n podriam dir la

fatxada del temple, estiga degudament ordenada regint los sentits segons les lleys de l' esperit.

Y deu vetllar, afegeix lo meteix escriptor, deu vetllar aquesta sagristana del temple de Dèu, la puresa del cor del home, perque el cor del home es l' ara en que se sacrifica á Jesucrist Senyor Nostre, y aquesta ara ha de ser pura pera esser agradable al Ser puríssim per essencia.

Pera obtenir aquesta virtut contraria á la luxuria, ¿quíns remeys hi ha? ¿Cóm se pot fer, quíns remeys son oportuns pera enfrenar aquest instint que desgraciadament té tanta violencia en l' estat actual dels homens?

La Iglesia ne dona molts: en primer lloch nos recomana per boca d' un Sant com Felip Neri, ab aquell llenguatge expressiu que tots admirám en lo gloriós fundador del Oratori: *Fuge*, «fuig;» y diu que aquest sentiment, que la lluyta ab l' amor, es diferent de les altres lluytes; en aquesta lluyta los cobarts es á dir, los qui fugen son los qui guanyan. Hem de fugir.

Lo qui 's té per valent perilla molt que sia vensut.

D' altra banda hi han altres medis de resistir aquesta passió. Los antichs tenían dedicada la cassa á la casta Diana; y es perque l' exercici, lo moviment, la distracció y 'l travall, son grans medis de que l' home no 's dexe dominar d' aquesta perversa inclinació. La ociositat sempre ha sigut causa de vicis, peró principalment d' aquest vici; y nosaltres sabém d' un home ilustre dintre de la Iglesia, y dintre de la historia de la sabiduría humana, lo gran Sant Geroni, qui 's va dedicar al estudi de les llengues orientals, y les va apendre pera dominar aquesta inclinació, y certament estudiant ab voluntat ferma obtingué victoria d' aquesta passió del seu cos.

Altre medi hi ha de fernos superiors á la carn. Quan l' equilibri humá s' ha desequilibrat, y 's troban en l' home forses majors per part de la carn que per part del esperit, s' exigeix pera restablir l' equilibri aument de

forses espirituals, que 's troban per medi de la oració.

De modo que 'l precepte de la oració que Jesucrist vá donar als seus dexebles y que la Iglesia nos recorda cada día, l' exercici de la oració es, segons la rahó, fins no acudint al ordre sobrenatural, no acudint á que la veu del home, la paraula del home, la aspiració, la súplica humana será escoltada por la Providencia Divina, que s' esmera en correspondre á les seves criatures y en auxiliarles quan demanan la seva assistencia; fins prescindint d' aquesta consideració, de la qual no podém prescindir may, perque sabém que Nostre Senyor nos ha dit que quí necessita ha de demanar, y Deu se compláu en concedirho, la oració com á exercici espiritual, es un medi intern de donar forses al esperit del home, perque fá reaccionar la inteligencia, y al exercici sublím d' aquesta alta facultat segueix un predomini del esperit sobre la carn. Tot exercici porta aument de la forsa exercitada.

Y despres, nos hem d' aislar, sobre tot en los nostres temps, d' aquexa multitut de objectes excitants al vici.

Vosaltres recordaréu, los qui havéu llegit lo poema del Dant Alhigieri, que 'l poeta quan veu passar pel seu devant los pecadors, entre ells regoneix á la Francisca de Rimini, y parlant de sa desgracia y de sa condemnació la Francisca li diu que un llibre fou l' arcabot y la causa del seu pecat, lo llibre y 'l seu autor.

Donchs, pera conseguir lo domini de la carn, recordeuvos de tants llibres y tants objectes artístichs que incitan á pecar, als joves y als qui no son joves; aquesta inmensa arcabotería, pera usar la matexa paraula que usa el poeta, deu tenirnos previnguts, y devéu tancarlos les vostres cases mes que á un ayre mefítich y empestat que 'ns amenassás ab una epidemia.

Per lo tant procuréu aislarvos d' aquesta corrent maléfica, y no us será difícil la conservació de la angélica y excelent virtut de la castedat.

Ademés, desde infants la vostra mare, y sempre la santa Mare Iglesia vos ensenyaren altre medi poderós, la devoció á la Verge Santíssima, la devoció á la Mare de Dèu, á aquesta perla de puresa y castedat, com á medi d' obtenir lo enfrenament de les passions bestials, que nosaltres, en aquesta vida de la terra, desgraciadament sentím, y que no obstant, si lográm dominarles son domini nos dona superioritat fins per sobre dels metexos ángels.

Y si no us sentíu ab prou forses recomaneuho á la Mare de Dèu; acudiu á ella en súplica de que us ajude en la lluyta, y no temeu, que ella us socorrerá.

Demanemli, donchs, sa intercessió acudint al seu patrocini.....

IV

EXPLICACIÓ SOBRE LA IRA

La nota que distingeix més lo carácter de Nostre Senyor Jesucrist, estimats germans meus, es la mansuetut. De manera que en aquell admirable retrato que 'n feu Isaías ja la mansuetut es la viventa espressió característica. Vosaltres sabéu que diu lo profeta: «El qui jo havía escullit, aquell en qui tinch mes complacencies, no cridará, no se 'l sentirá pels carrers, no disputará, ni trencará la canya després d' esquerdada, ni acabará de apagar lo blé que encara fuma...» Y en altre lloch l' anomena «anyell», y la liturgia eclesiástica continúa anomenantlo «anyell», anyell, com diu el Profeta, «que no tan sols se dexará esquilar, sino escorxar y tot, sens exhalar una sola quexa.» Y es en tal grau la mansuetut de Jesucrist, que totes les seves accions y totes les seves paraules traspuan la unció, y la unció es la manifestació sublim d' aquesta mansuetut de que us parlo.

Y no solsament la mansuetut, y no solsament la unció distingeix la sagrada persona de Jesucrist, sino que se 'l anomena y se 'l coneix per aquesta unció, fins al punt de que l' Ungit es lo fill de María, y l' Ungit li digueren los antichs profetas: Cristo vol dir Ungit. «Será,

deyan, com un oli, que s' escampará, que 's veçará extenentse per tot arreu.» Y no solsament la seva paraula, consignada en lo Sant Evangeli, sino també la Santa Iglesia, la difusió de la seva santa influencia en lo mon sempre s' ha fet per medi de la unció. Per medi de la unció lo cristianisme s' apodera dels esperits.

De modo que l' apóstol Sant Joan, lo teólech entre 'ls apóstols, l' apóstol Sant Joan, en sa primera carta, parlant de la manera com s' ha fet la difusió del Cristianisme nos diu, nos participa que es per la unció de Jesucrist: «Y per la unció de Jesucrist hem arribat á la veritat.»

De manera que 'l Cristianisme s' ha difundit per medi de la unció, y de consegüent, lo Cristianisme no es una forma intelectual, no es una pura y sola forma intelectual; es una manera de vida, una manera de vida sobrenatural, com tots vosaltres sabéu. No es una forma intelectual, com ho es la filosofía d' aquest ó del altre filosop, de Plató, per exemple, ó de Kant; es superior á axó; la seva existencia abarca tot l' home, es tota una vida; y per axó s' exten com la vida, com la calor, per medi de la unció que es una especie de calor suavíssima que 's comunica del un al altre.

Y quan nosaltres reflexionam sobre 'ls motius pels quals lo carácter distintiu de la sagrada persona de Nostre Senyor Jesucrist está constituit per aquesta mansuetut; en aquesta unció, espressió de la mansuetut, trovam dues rahóns primaries, que explican aquest fet de trascendencia divina.

En primer lloch Jesucrist va venir al mon com á víctima; l' objecte primordial de la seva vinguda es ser la víctima pels pecats dels homens; l' objecte primordial de la seva vinguda es esser reconciliació y víctima; precisament mereix realisar la redempció humana perque suporta ab mansuetut y paciencia los sufriments y 'l martiri, puix axó es cabalment lo que constituiex l' ofici de víctima.

Y ademés, no solsament en Jesucrist resplandeix aquesta mansuetut y aquesta paciencia perque es víctima, sino que en Ell resplandeix aquesta mansuetut y aquesta paciencia perque es Dèu. Resplandeix aquesta mansuetut y paciencia en Jesucrist, per aquella rahó que explica Sant Agustí, qui en dues paraules enclou un pensament admirable que es impossible dirlo mes bé y d' una manera mes justa y sublim quan diu: «es pacient, perque es etern;» sí, precisament es pacient perque es etern.

Los homens, com som temporals, com som de vida passatgera sobre la terra, no tenim paciencia; nos precipitám para realisar los nostres desitxs; peró Dèu, qui té temps de sobres per tot, á qui sempre li arriba la hora quan aquesta ha de arribar, es pacient; y com que 'l carácter de que volgué revestirse el Verb Etern al ferse home y habitar entre nosaltres fou no 'l de Jutje, sino 'l de víctima; no vingué pera mostrar lo seu atribut de Justicia, sino pera mostrar lo seu atribut de Misericordia, reservantse per sa segona vinguda lo mostrarse ab lo seu atribut de justicia, aquí teniu lo motiu perque en Jesucrist resplandeix d' una manera eminent lo carácter de mansuetut y paciencia, y heus aquí perque per altra part lo Diví Mestre nos diu aquella expressió que tots vosaltres sabeu perque es sovint repetida per la Iglesia: «Apreneu de mí, que soch manso de cor.»

Per axó, pera estudiar aquesta mansuetut, que es la forma excelsa de la passió de la ira, segons veurem despres, avuy dedicarem una estona á la consideració d' aquesta passió de la ira, y ho farém en primer lloch, valentnos del análisis que fá 'l gloriós Sant Tomás, qui descompon aquesta passió pera ferla més comprensible; d' aquesta manera podrem compéndrela, y comprenent ben be les nostres passions podrém gobernarles y dirigirles, y la passió gobernada y dirigida se converteix en forsa útil al fí del home sobre la terra. No en vá l' Autor de la naturalesa humana les posá en ella.

La ira es l' apetit de la vindicta.

Quan nos creyem injustament agraviats, mortificats ó injuriats, vé la passió de la ira, y de conseguent aquesta es la repulsió dels qui consideram los nostres adversaris.

La ira es molt personal; de manera que se 'ns exalta aquesta passió sempre per motius personals, y no solsament per motius personals en lo sentit estricte de la paraula, no sols per lo que nos atany més íntimament en un sentit egoista, sino per lo que atany á altres coses ó personas ab les quals l' individuu está íntimament lligat. De manera que sempre se 'ns exalta dintre del nostre cor la passió de la ira, perque hem sigut mortificats nosaltres, ó han sigut mortificats los nostres amichs, los nostres paisans ó aquells ab qui estam lligats per una consideració ó altre. Sempre que som impugnats nosaltres ó les nostres afeccions.

Altrement aquesta passió, diu Sant Tomás, que es verdaderament humana, propia del home, y la més propia del home; perque la metexa concupiscencia no es tan humana com la ira; y no es tan humana com la ira, perque á la ira precedeix originariament, suposa originariament un judici, y de conseguent exigeix la rahó, y com que 'l principi racional es propi de la nostra naturalesa, per lo mateix es aquesta passió molt humana, perque deriva en primer terme del judici que forma l' home ofés, precisament perque considera injusta aquella ofensa. Lo primer acte de la ira es donchs un judici en virtut del qual l' home se considera injustament ofés.

Y continúa dihent Sant Tomás que essent tan característicament la passió de la ira una passió humana, es la més íntima de las passions, perque la ira reconcentra al qui la sufreix.

En efecte, la persona irada queda reconcentrada; perque si bé es cert que després ve la explossió, no ho es menos que en lo primer periodo de la passió, es la

reconcentració lo carácter essencial de la passió de la ira; reconcentració íntima y silenciosa. Y encara que deprés aquesta passió arribe al paroxisme y se desenfrene, no hi há pas cap dupte que la primera manifestació de la ira es la concentració, per més que després aparega un contrast vivíssim ab la concentració y recullíment per la manera violenta y estrepitosa de la explossió, que sovint sorpren perque son desarrollo s' ha preparat en lo més recullit é intern de l' home.

La passió de la ira, per lo mateix que es tan íntima y tant personal, es la més repentina de les passions; perque la metexa passió de la concupiscencia, ab tot y ser tan fácil que s' engendre y que s' encenga en l' home, no obstant, no es tan repentina com la ira. En lo llenguatge vulgar dihem: «es com un llamp, té un génit com un llamp,» del home qui 's dexa portar de la ira; y en efecte, repentinament s' encen, s' inflama la passió en l' home, se desenfrena la passió com lo llamp, repentinament, es una inflamació momentánea.

Per altra part, observa ademés Sant Tomás que aquesta passió de la ira, es tan instantánea, pel motiu de que contribueix al seu desarrollament lo físich del home, lo temperament del home; y la passió de la ira es la passió més hereditaria per la transmissió del temperament físich.

Y realment tots sabéu, perque hauréu tingut ocasió de veureho en lo vostre tracte social, tots sabéu que hi há families en les quals domina en tots los seus individuus aquest temperament, manifestació explícita de que la passió de la ira, per motiu del temperament, s' hereta de la una á l' altra generació. D' una manera evident se transmiteix de pares á fills en molts cassos. En lo nostre tracte familiar atribuhim á certs llinatges lo carácter irascible.

La passió de la ira, continúa dihent Sant Tomás, té

un objecte bo, y axí es que la ira, en quan al seu objecté es una passió bona.

De tal manera es passió bona aquesta passió de la ira, que 'l seu defecte, que la falta, la carencia de aquesta passió sería en detriment de la naturalesa humana; sens aquesta passió la naturalesa humana sería manca, li faltaría al home un medi de obrar; l' home á qui li faltás la passió de la ira no fora home complert.

Y diu més Sant Tomás, tractant científicament aquesta passió, que la paciencia irracional, la paciencia del home que no hauría de tenir paciencia en aquell precís moment de la seva vida, quan la passió natural deuría desplegarse y no 's desplega, es un defecte; lluny de ser una virtut es un vici; una deficiencia en la naturalesa del home, com succeheix, per exemple, en lo pare qui contempla pacíficament los disbarats comesos pel seu fill, sens irarse; á les hores á aquell home realment li hem d' atribuir una falta en lo seu esperit, en la seva manera de ser racional; es un home á qui falta quelcom, no es un home complert.

Perque, aquesta passió de la ira té certa noblesa, per sa naturalesa metexa, de manera que fins en los casos en que 's desvía, fins en los casos en que aquesta passió surt del seu camí natural ó be s' exalta d' una manera extraordinaria y excessiva, quan s' excedeix, sentim no obstant una certa simpatía, una certa delectació que 'ns causa l' home irat, una certa admiració per l' home qui ab un motiu just trespassa no obstant en sa ira los límits de la justicia y de la rahó.

En efecte, tots vosaltres us hauréu delectat al contemplar les creacions de la fantasía dels poetes, ab los tipos d' homens irascibles que han imaginat. Lo Poeta grech ab lo seu «Aquiles,» lo Poeta inglés ab lo seu «Otelo,» lo Poeta castellá ab lo «Vengador de su honra,» produhexen una verdadera delectació estética. Com vos deya l' altre día, succeheix en tots los ordres de la vida

humana que l' element racional y l' element corporal están íntima y estretament lligats, y per lo meteix á nosaltres un carácter irascible, fins quan surt dels seus límits justos, nos produheix delectació; trovám goig en sa contemplació; perque hi há allí una base d' ordre moral que fá admirable aquella passió, contemplam una gran força humana que se 'ns fá admirable encara que sia en un descarrilament, en una desviació dels rails de la prudencia.

Y encara us arribaré á dir, sens que axó signifique falta de respecte á Dèu Senyor Nostre, que no tan solsament nos agrada á nosaltres, sino á Dèu meteix; perque Dèu meteix, pera realisar les més grans empreses, ha escullit sempre á homens irascibles, á homens qui havían manifestat ó donat probes de la passió de la iracundía. Y tots sabem que Dèu escullí pera representar lo paper d' intermediari entre Ell y 'ls homens en l' Antich Testament á Moisés; tots sabem que Dèu se manifestá ab la Lley escrita á Moisés, al home qui en un rapte de ira había mort al egipci qui estava insultant al seu germá israelita; y tots sabem també que Dèu meteix escullí pera propagador de la Lley Nova entre 'ls pobles á un Sant Pau, del qual se conta en lo llibre dels Fets dels Apóstols que anava á Damasco respirant destrucció y mort, pera fer morir á tots los cristiáns, al home qui contribuhí al martiri de Sant Esteve, y per consegüent á aquell home verdaderament iracundo.

Y no creguéu, germans meus, que axó sia un atreviment meu, perque, encara que ab diferentes paraules, enclohuen la meva idea, les de Sant Agustí, qui deya lo meteix; perque 'l gran bisbe africá ab sa bellíssima forma genial de discorrer y trobar la veritat, diu que hi há ánimes fértils qui ab sos metexos vicis demostran que son capaces de grans virtuts y cita precisament á Moisés y á Sant Pau. Son ánimes fértils, y diu exactament ánimes fértils, perque veyem que la terra fértil,

lo meteix dona abundancia d' herbes dolentes que dona abundancia de bons fruyts, si está degudament conresada.

Es que les tals ánimes tenen aquesta passió de la ira d' una manera notable, y per axó son capasses de grans coses; y de aquí vé que quan nosaltres parlam en llenguatge vulgar, dihem d' un home que té la passió de la ira d' una manera vehement que es un home de génit, un home de carácter; ab lo qual implícitament regonexem que la ira es la base dels grans carácters.

Regonexem, en efecte, que la ira es la base dels grans carácters. Si, la passió de la ira es la base dels grans carácters y al mateix temps per conseqüencia, comprenem que sense la ira es impossible fer grans coses en lo mon. Pero fixantnos precisament en l' objecte d' aquests punts de doctrina, en lo que es esencialment moral, en lo que es esencialment de profit individual pera cada un de nosaltres que no devem conquistar lo mon, ni reformar lo mon, sino reformarnos á nosaltres metexos, es hora de que comensem á considerar ja les desviacions de la ira; y les considerarém principalment en sos dos elements distints.

La ira en sí conté sempre dos elements. La ira en sí importa sempre tristesa; y desprès, l' altre element que integra la passió de la ira es lo desitj, la esperansa de la venjansa.

Quan l' home no té aquest desitj, aquesta esperansa de venjarse, en realitat no sent la passió de la ira; la tristesa per sí sola no constituheix la ira; peró aquesta tristesa ja juntada á la esperansa, y al desitj de la venjansa, es lo que constituheix la ira. De tal manera, que 'l día que l' home irat no pot venjarse del qui considera que l' ha mortificat ó injuriat, lo día que aquest se mor, se pert la ira en l' home irat, desapareix la ira, desde 'l moment que desapareix la esperansa de venjarse, se desvaneix la ira perque s' ha desvanescut son objecte.

Y no solsament se pert la ira en aquest cas, sino que de perseverar se 'ns fá odiosa. Per lo meteix que la ira té certa noblesa, queda també destruida la ira davant de la rendició; quan lo qui 'ns ha agraviat ó mortificat se rendeix, se considera ell mateix culpable, quan dona al irat *satisfacció*, com dihem vulgarment, ja s'es acabada la ira.

La desviació d' aquesta passió de ira es en dues maneres: ó bé l' home se dexa portar per l' apetit de la venjansa sens motiu verdader, per exagerar la apariencia de la injuria ó la contrarietat que se li oposa, ó perque, exagerant aquesta venjansa que desitja, arriba al furor cruel com succeheix tantíssimes de vegadas.

Y en lo mon es molt fácil que l' home 's dexe portar injustament d' aquesta passió de la ira; perque la contrarietat es l' element en que vivim.

Tenim contrarietats en nosaltres metexos; tots sentim contrarietats dintre de nosaltres metexos.

L' home es enemich de sí meteix.

Dintre del home hi há com dos homens; dintre del nostre cor hi sentím freqüentment verdaderes lluytes; hi lliurem verdaderes batalles, y la primera paciencia que hem d' exercitar es ab nosaltres metexos.

Aquesta contradicció nos lliga, no podem esborrarla d' una plomada, com dihem generalment; fins l' home qui aspira á la santedat, qui dedica tota la seva vida á la perfecció, qui s' esforsa y treballa pera corretgir los seus defectes, ha de suportar aquesta lluyta. Y arribám á la mort batallant y lluytant ab los metexos defectes, sens saber perque; peró no hem de ficarnos en judicar á la subirana justicia, perque ho permet pera major be del home; peró la veritat es que l' home ha de tenir paciencia ab sí meteix, puix en aquest mon no pot atenyer l' ideal de la virtut.

Hem de tenir paciencia de la nostra ignorancia, de no esser prou assentats; hem de tenir paciencia de la falta de forses físiques en lo nostre cos; y de totes les de-

ficiencies y contrarietats l' home fatalment ó més ben dit providencialment se veu condemnat á arrossegar com una cadena, mentras viu en aquesta vall de llágrimes.

Tením, ademés, contrarietats dintre de les nostres cases; tením contrarietats dintre de les nostres families; tením contrarietats dintre del poble en que vivím; per tot arreu hi ha contrarietats y contradiccions; y per lo tant, quan l' home no te ben ordenada, no te ben regida aquesta passió de la ira, quan l' home se dexa portar de la impaciencia; quan l' home no ha lograt tenir la passió de la ira fermada per una perfecta paciencia y mansuetut, no estará bé en lloch, dintre meteix de la familia tindrá contrarietats y no podrá soportarles.

Y si passám de la familia á la societat, á les entitats, corporacions ú organismes socials de que l' home forma part, si passám á la nació, de que éll es individuu, trobarém sempre contrarietats, contradiccions, modos de pensar diferents, afectes y sentiments oposats, y per lo tant, si l' home no te segura y dominada la passió de la ira, si l' home no posseheix aquesta virtut de la paciencia, será sempre un desgraciat sobre la terra. Perque, com precisament aquesta diversitat de carácters, de sentiments, de idees, y de deficiencies, dintre de la societat humana, dona lloch á que sempre aquesta societat estiga ab certa conmoció, á que hi haja sempre lluyta en ella, per açó deya Sant Agustí que no hi ha cap llinatge tan discorde, essent axís que es lo mes concorde y social pera naturalesa, com lo llinatge humá.

En corroboració de lo qual lo nostre P. Granada ab sa eloqüencia senzilla y clara al meteix temps que alta, nos fa veure com lo llinatge de les formigues, lo de les abelles y de una porció d' animals que viuhen en societat, no son tan discordes com lo llinatge humá, perque resulta que les passions humanes son mes vives, que 'ls instints humans son mes vehements, perque 'ls homens tenen la rahó pera ordenar los instints y les pas-

sions, y quan la rahó no 'ls ordena, no 'ls regeix, serveix al contrari, pera desordenarlos més, y aumentar la seva forsa y violencia. La rahó se converteix en fautora y cómplice de la passió.

Los efectes d' aquesta passió de la ira son molt manifestos.

En primer lloch la passió de la ira, la satisfacció de la passió de la ira, porta com á conseqüencia un deleite exquisit, un deleite intensíssim, lo mes intens dels deleites.

Per lo meteix que es la mes íntima de les passions, lo desitj de satisferla es vehementíssim, y axó ho expressa 'l poble dihent d' un home que sent aquest desitg, que té «set de venjansa»; perque la set dintre de les necessitats corporals del home es la mes viva y vehement, y sa satisfacció causa un plaher mes intens, mes víu. Set de venjansa se 'n diu en llenguatge comú, ab la expressió precisa y clara de la idea que sol posar lo poble en lo seu llenguatge, sintetisant gráfica y espontáneament d' una manera metafórica l' efecte ó 'l sentiment que ha volgut expressar.

Repetesch que la ira, verdaderament, quan se pot consumar, quan l' home pot satisfer la passió de la ira, li produheix un efecte intensíssim, li causa un goix extraordinari, que rés es comparable al goig de la satisfacció de la venjansa.

Los efectes que produheix en nostre interior la ira, tots ho sabém, perque tots, mes ó menos, participám d' aquesta passió, y per consegüent sabém que la passió de la ira quan s' encén dintre del cor del home, produheix tempestats tremendes fent tremolar tot lo cos; causa tal trastorn en tot lo ser, que fins produheix en algún cas la mort de la persona vensuda per aquesta passió, y no es raro sentir á dir: «Fulano ha mort d' una enrabiada».

La passió de la ira nos pertorba la rahó; perque encara

que us he dit que aquesta passió comensa per un judici, y es propia del home racional, no obstant, com en l' home mentres es en aquest mon la rahó está lligada ab lo organisme y com lo organisme es una condició necessaria de la vida racional, si está impedit, com lo impideix la ira, resulta que aquesta rahó del home queda perturbada. La perturbació del organisme dona per resultat la perturbació de l' esperit, per axó aconsellám al qui pateix un trastorn de ira que vulga dormirhi avans de pendre qualsevol resolució.

Ademés, la passió de la ira quan ha sortit de vereda, quan arriba á desencadenarse, se manifesta per medi de la llengua, y tots sabéu la multitud de pecats que ocasiona la ira quan desenfrenada la llengua y lliure de tota regla, se desfá en crits, insults, paraules fortes, intemperants, revelació de secrets, en fí, es una verdadera explossió, y de consegüent de la boca del irát ne surt tot, ne surt de tot lo que hi ha en son cor y fins lo que no hi ha, lo que está sols en la seva imaginació.

Y si de les paraules passám á les obres, veurem com tots vosaltres sabéu, que son efecte de la ira los assessinats, los suicidis y 'ls desafíos y guerras y plets, los cismes dintre de la Iglesia, en una paraula, tots los desordres humans son conseqüencia d' aquesta desenfrenada passió.

Per axó Jesucrist va dir *Pax vobis*. Com volía la pau y l' ordre perfecte de la societat humana, com que venía á perfeccionar lo carácter humá y era 'l nostre Mestre, vá voler que fossem pacífichs. Y lo mateix nos declaran los doctors de la Iglesia, quan nos ensenyan la manera com hem de gobernarnos.

Los remeys de que hem de valernos pera dominar aquesta passió es lo conexement de nosaltres metexos.

Pera arribar á obtenir lo domini de la passió de la ira, pera redreçarla, pera neutralisar aquesta passió; pera

que no desaparesca la rahó en l' instant en que l' home se troba contrariat, se sent ofés perque no se li concedeix lo que se li deu en justicia, necessita dominar les concupiscencies.

L' home qui domina les concupiscencies no está tan exposat al desenfré de la ira; y per axó diu Sant Tomás que tant en los homens com en les besties, la major part de les lluytes s' originan de la concupiscencia, *de cibis et venereis*. Y per consegüent, si procurám reprimir la passió de la concupiscencia, no ho dubteu, lograrém dominar la passió de la ira.

També hem de reprimir la passió de la superbia, perque en gran part de cassos en l' home, dintre del llinatge humá, entre 'ls homens que 's relacionan per la rahó y per la prudencia, la passió de la superbia es poderosíssima ocasió del desenfré de la ira; sovint l' home creu que se li falta á lo que se li devía, y sovint á causa de son amor propi se pensa injuriat en los seus drets y en la seva dignitat, sens verdader motiu.

Considerant la passió de la ira en l' ordre natural, hi ha un remey que hem de procurar portarlo á execució inmediata. Axó expressá en una forma no científica sino práctica, un antich filosop contemporani d' August, quan digué en una ocasió á aquest emperador, pera ferli compendre com devía dominar lo impuls de la ira, y contenir lo desencadenament de la tempestat, que sempre que sentís aquella passió desenfrenada, avans de proferir una paraula, recités tot l' abecedari complert, desde la A fins á la Z. En efecte, es una veritat que si nosaltres aplaçám la primera manifestació d' aquesta passió, després s' entra mes ó menos en reflexió; l'home adquireix forses, la rahó se sobreposa y es mes fácil dominar y dirigir lo moviment de la passió.

Pero sobre tot, mes que 'ls filosops, y mes que 'ls metexos análisis que en la ciencia teológica llegim de les passions, pera arribar al domini d' elles, nos diuhen

les paraules de Nostre Senyor Jesucrist, que tots vosaltres recordau, en les benaventuranses: «Benaventurats los pacífichs, perque ells possehirán la terra».

La facilitat ab que l' home se dexa portar d' aquesta passió, y se dexa dominar per ella, es perque volém sobreposarnos als altres; es porque volém imposar la nostra voluntat, volém repellir lo que considerám advers, volém desplegar la nostra activitat en la manera que 'ns es mes agradable, y axí nos passa que en lloch de obtenir aquest domini del nostre próxim, en comptes de conseguir sobreposarnos á nostre próxim, lo nostre próxim fuig de nosaltres; y la passió, quan es rectament encaminada, quan la passió en comptes de desenfrenarse es conduhída ab recta direcció, quan, en una paraula, la ira s' ha convertit en mansuetut, á les hores l' home realment domina als seus circunstants. Escrit está que 'ls mansos possehirán la terra.

Sí, l' home qui domina mes es lo qui posseheix la mansuetut de cor; perque la mansuetut, com podreu vosaltres compendre, no suposa carencia de la ira, sino que es la ira informada per la inteligencia, gobernada per l' enteniment, l' home mes irascible de temperament es l' home mes manso quan se proposa per sistema sufrir y travallar, y pel sufriment y travall arriba fins al heroisme, y per consegüent, la passió de la ira queda encadenada, y triomfant la que nosaltres anomenám virtut de la mansuetut, de la paciencia, y á les hores l' home consegueix aquesta forsa que l' eleva sobre el próxim, no per una violencia externa sino per l' esforç de la propia voluntat, auxiliat de la gracia, que infundida sobrenaturalment al home li comunica aquella triomfant unció que impera sobre 'ls altres, difundint felicitat.

Per axó, Jesucrist digué «benaventurats los mansos»..... «l' anyell es lo dominador del mon», y després en altra frase que forma part de les Benaventuranses, va dir: «Benaventurats los pacífichs, perque ells serán ano-

menats fills de Dèu». Y 'ls pacífichs son anomenats fills de Dèu, perque Dèu es lo Dèu de la pau; perque vingué al mon á portar la pau, com vos deya, y com la seva obra es pacífica, los pacífichs merexen esser anomenats fills de Dèu, portan la marca del seu Pare celestial, y únicament tindrán aquesta marca de filiació los homens pacífichs, los fills de Dèu.

Hi ha que tenir en compte que 's tracta d' una virtut sobrenatural; perque com vosaltres compreneu bé, aquestes virtuts de la paciencia y de la mansuetut que ordenan la ira, en sa perfecció no les obtindrá l' home que no les implore d' una manera humíl; fins en un grau inferior difícilment les alcansará l' home si no 's val de una influencia sobrenatural, y no demana á Dèu que les hi concedesca y l' ajudi; y si es possible admetre lo supost de que un home que s' ha nodrit tota la vida ab la consideració de les virtuts y de la perfecció que han de tenir les operacions humanes, si es possible que un home d' una certa perfecció moral surte de la filosofía, may aquesta relativa perfecció será possible al llinatge humá en comú, qui no pot passar la vida en aquestes intimitats y profunditats de la meditació filosófica, qui ha de suar sobre la terra y guanyarse 'l pá, qui ha de travallar pera tenir medis de subsistencia en sa vida material, y per axó Jesucrist es lo gran filosop, es l' únich qui fa possible la virtut dintre del llinatge humá perque es l' únich qui la exten per medi de la gracia.

Y atenent á aquesta virtut especial de la mansuetut y paciencia, com á conclusió d' aquest punt doctrinal hem de recordar lo que us deya al principi: Us he dit que la mansuetut y la paciencia de Jesucrist significa que Jesucrist era víctima y era Dèu.

Nosaltres també, en nostra calitat de cristians, hem d' ostentar aquestes dues qualitats: hem de ser víctimes y dèus; per medi de les virtuts de la mansuetut y de la

paciencia hem d' alcansar aquestes dues dignitats de Jesucrist, de víctima y de Dèu.

En primer lloch hem de ser víctimes com á cristians, á imitació de Jesucrist; perque 's va verificar la obra de la Redempció del llinatge humá ab la vinguda de Jesucrist, es cert, peró encara que Jesucrist va redimir á tot lo llinatge humá, després á cada hú nos ha dexat lliures, pera completar per nosaltres metexos la redempció, y cada hu de nosaltres ha de redimirse á sí meteix mediant la mortificació de les propies passions, lo qual nos dona la condició de víctima.

Naturalment que per nosaltres sols no podríam conseguirho, necessitám que 'ns ajude Dèu per medi de sa gracia; pera que sia eficáç la nostra obra necessitám lo poder de sa gracia soberana; peró es induptable que nosaltres hem de redimirnos á nosaltres metexos, ab nostre esforç personal suscitat y sostingut per una influencia divina.

Lo cristianisme no es una cosa purament especulativa, sino que es essencialment práctica, y de conseqüent nosaltres metexos hem de redimirnos, y hem de redimirnos á nosaltres metexos per medi de la paciencia; perque soportant d' una manera digna les contrarietats del próxim, soportant d' una manera digna les contrarietats propies de la nostra naturalesa humana; tractant ab mansuetut á nostre próxim, quan, com succeheix sovint, hi ha discordancia entre lo nostre modo de pensar y de sentir y 'l seu, á les hores nosaltres imitám á Jesucrist, exercim la virtut del sacrifici y de conseqüent som víctimes, y per lo tant merexedors de eterna recompensa.

Y som també dèus, perque com diu un antich escriptor ascétich «la mansuetut fa amable, peró la paciencia admirable.» No hi ha cosa que se admire mes en l' home que la paciencia; es la paciencia lo gran heroisme del home, lo converteix en sabi y en héroe.

L' antiga filosofía podía arribar á pintar, com ho va fer per medi del poeta Horaci, com vosaltres sabeu, l' home fort, quan diu «que encara que 'l mon s' esclafés, l' home fort, l' home just no perdría la serenitat y 'l domini que té de sí meteix.» Peró l' home fort y just d' Horaci may arribará á ser una especie de dèu com succeheix ab l' home pacient dintre del cristianisme: la paciencia dona al home una verdadera qualitat divina: l' home se fá impassible com Dèu.

Precisament los mártirs son la demostració evident de la impassibilitat de la paciencia; en les Actes de sos martiris veyém com triomfaban dels torments, resultant vencedors dels seus tiráns; los qui son verdaderament pacients, son com Dèu, que no pot sufrir.

La paciencia cristiana eleva al home y 'l divinisa; y 'l fet dels mártirs que 's relata en les sues Actes no es un fet propi sols de la antigüetat; no es un fet que no 's puga reproduhir, sino que també es propi dels nostres temps.

Tots los qui hem anat pels hospitals hem pogut veure á pobres malalts qui están sufrint ab una tranquilitat d' esperit similar á la que 'ns oferexen los mártirs, héroes desconeguts de qui no se 'n adonan los distrets mundans.

L' home pacient se fa superior als sufriments; son esperit no arriba á pertorbarse, á pesar de les tempestats de la vida, de les embestides de la materia, y per lo tant, dintre de la virtut de la paciencia, l' home, qui exercita la virtut de la paciencia, pot realment arribar á ser una especie de dèu, y á les hores se fa acreedor á la possessió de Dèu; perque l' home no possehirá á Dèu sino possehintse á sí meteix.

Per axó, si volém possehir á Dèu, qui ha de ser nostre únich objecte, hem de comensar per possehirnos á nosaltres metexos.

Aquesta possessió de nosaltres metexos es menester

que sapiám qui 'ns la pot donar, tota vegada que 'ns proposém adquirirla, perque la possessió sempre passa, se trasmet, de un á altre possehidor; y no pot donarla sino lo qui es amo de la cosa.

Donchs bé; la possessió de nosaltres metexos la obtindrém per medi de Dèu Nostre Senyor. A Ell la hem de demanar, y no hi ha dupte que la obtindrém si acudím á Ell demanantli per la intercessió de la Verge María.

V

EXPLICACIÓ SOBRE LA ENVEJA

Lo meu objecte en aquestes explicacions sobre les passions humanes es cridar la vostra atenció sobre vosaltres metexos; es excitar la reconcentració del vostre esperit; es despertar l'amor al conexement de sí meteix. Perque precisament una de les ignorancies mes ignominioses y mes generals es la ignorancia de sí meteix.

Tením molta curiositat pera saber lo que hi ha al voltant nostre, y moltes vegades no 'ns preocupám ni poch ni molt de lo que hi ha dintre de nosaltres.

La Iglesia ha tingut sempre aquesta tendencia á reconcentrar l' home y la reconcentració per l' home es la primera base, una base racional necessaria del meteix home; y ensenya continuament aquesta concentració, y aquest conexement de sí meteix, com un dels grans conexements, com la inteligencia mes necessaria y útil pera 'l be del home, y pera obtenir lo que 'ls ascétichs ab molt acert anomenan lo propi conexement.

Lo gran Sant Agustí repetía una frase que vosaltres hauréu sentit pronunciar moltes vegades desde la trona; dirigintse á Dèu, deya Sant Agustí: «Que 'm conega á mí y que us conega á Vos».

Lo conexement doble, de sí meteix y de Dèu, inte-

gra la totalitat del cristianisme, en l' ordre de la inteligencia; perque deya lo Diví Mestre que 'l regne de Dèu estava dintre de nosaltres.

Y realment está dintre de nosaltres; aquella forma simbólica d' un antich patriarca, que vegé una escala que tocava al Cel per un cap y á la terra per l' altre, y per la qual pujavan y baxavan los ángels es una significació d' aquesta unió, d' aquesta especie de relació interna que hi ha entre l' esperit del home y 'l de Dèu.

Entre l' esperit del home y l' esperit de Dèu hi ha una íntima relació; y del conexement de sí meteix, del conexement del propi esperit podém dir que es condició necessaria, pera arribar al verdader conexement de Dèu.

Aquesta escala mística, aquesta comunicació íntima entre l' esperit del home y 'l de Dèu; aquesta escala pera pujar l' home al Sumo Ser, á Dèu Nostre Senyor, reposa y té sa base, es á dir está ferma, quan está sentada en lo conexement de nosaltres metexos.

Per axó la Iglesia acostuma á sos fills á la vida interior, y 'ls ascetes la ensenyan; y la vida interior que molts homes creuhen que ha d' esser propia únicament del qui 's dedica á la perfecció cristiana, de la persona qui s' aparta del mon pera exercitarse en la contemplació de les coses divines, aquesta vida interior no es cosa única y especial, no es patrimoni exclusiu de la vida ascética, de la vida contemplativa: lo coneixement de sí meteix, la vida interior es propia de tots los cristians. Tot cristiá ha d' esser un home interior, un home d' esperit.

Lo Catecisme de la Doctrina Cristiana nos acostuma desde petits á una psicología molt íntima y ferma. Tot cristiá la ha de professar, perque 'l cristianisme comensa á produhir sos efectes en l' interior de l' home: tot cristiá s' ha de conexer á sí meteix, y per axó veyém que en lo Catecisme de la Doctrina Cristiana se li explican les potencies del ánima fins al home mes vulgar; les condicions de la seva propia naturalesa; se 'l exer-

cita al exámen de la conciencia, es á dir, á aquesta mirada introspectiva, á mirarse per part de dintre, en la qual l' home descubreix l' espectácle de la vida interior.

Per aquí comensá son camí de santificació Sant Agustí, qui deya que á Dèu l' havía cercat molt per fora y l' havía trobat dintre. Perque si en l' espectácle de la naturalesa, si en la vida exterior pel mon, si quan nosaltres contemplám los fets, los moviments y la vida de la naturalesa, no 'ns costa de veurhi la causalitat, la divinitat; es indubtable que quan girém la mirada, lo coneixement, envers nosaltres metexos, quan nos considerám á nosaltres metexos y donám una mirada als fets de la nostra conciencia, á la vida del nostre esperit, á tot aquest moviment interior en que consisteix la vida racional del home, á les hores nosaltres hem de dir, com Sant Agustí, que conseguim trobar molt mes fácilment á Dèu dintre del nostre esperit, que no pas á fora.

Y d' altra banda, la Iglesia té tant d' interés en que l' home cristiá tinga conexement de sí meteix, perque conega les manifestacions de la seva existencia y conega la especialitat de la seva naturalesa; perque entre 'l conexement de la naturalesa humana y 'l conexement de la lley divina hi ha un perfecte paralelisme; perque entre la lley divina y la nostra naturalesa hi ha verdadera correspondencia.

Nosaltres hem vist en aquestes petites llissons dels diumenges de Quaresma, que la nota fonamental del nostre carácter, la base fonamental de les nostres passions es una, es l' amor; y ve la lley cristiana que regularisa les passions del home, que dona carácter determinat á la nostra personalitat humana, que fixa 'l nostre carácter, y la lley cristiana diu que tota la lley se reduheix al amor, y per consegüent entre 'ls ordenaments y tendencies de la nostra naturalesa y les disposicions de la lley divina hi ha perfecte paralelisme: per lo qual, nosaltres tením necessitat de conexens á nosaltres

metexos pera saber cumplir y executar aquesta lley divina, que coincideix essencialment ab la nostra naturalesa.

Compendreu la oportunitat d' aquestes observacións: avuy us vull parlar de la passió que es antitética á aquest principi fonamental de la lley cristiana, al amor del próxim, á la caritat: la enveja es la contraria de la caritat, es contraria al amor.

L' amor es fer bé al próxim, y la enveja es la passió que tira á destruir lo bé del próxim. De manera que hi ha una verdadera antítesis entre aquestes dues passions.

Y la passió de la enveja, á pesar de ser antitética al amor, la passió de la enveja es generalíssima dintre de la naturalesa humana. Lo P. Granada, ab la seva forma sempre eloqüent y senzilla, usa una expressió molt gráfica pera denotar com tota naturalesa humana, com tota persona humana sent aquesta influencia de la enveja y diu «que pessiga á tothom». Tots sentím lo pessích de la enveja, y molts son víctimes d' aquesta passió perque radica dintre de la nostra naturalesa, y perfidieja fins arribar al paroxisme, si no trova l' obstacle d' una oposició racional y cristiana.

La enveja, com us he anat dihent de les demés passions, té també una base y gérmen en la metexa naturalesa animal.

Son estímul existeix també entre les besties. Vosaltres haureu observat á centes de vegades que si s' acaricia á algún animal doméstich, los altres tenen enveja de les caricies que 's fan als seus semblants; tots haureu observat que dos cavalls que corren per una carretera, l' un sent emulació del altre, y vol corre més que l' altre; tots haureu vist que dos canaris se reventan pera cantar l' un mes que l' altre, y en quan á l' home desde la infancia veyém que aquesta passió es tan vehement en sa naturalesa que les criatures arrivan á enmalaltirse de gelosía.

La emulació es la forma racional d' aquest instint de la enveja. La emulació existeix, y existeix d' una manera justa. La emulació en sí, lo desitj, l' instint, la excitació que sentím pera passar al devant de aquells qui considerám que tenen certa perfecció ó excelencia; aquesta emulació no té res de injusta; existeix en la naturalesa humana, hi existeix fins ab fonament racional, y la hem d' admetre com á una lley posada per la próvida Providencia divina, per la creació sapientíssima, tota vegada que la trovám dintre de la nostra propia naturalesa.

Y axí es que veyem la emulació aprofitada molt dignament com á medi d' educació social. Fins les ordes religioses católiques que 's dedican á la ensenyansa de la infancia, fan us de la emulació, com una cosa de resultats profitosos en la educació. Tots hem sentit á dir que l' ensenyar á un noy tot sol es més difícil, perque li falta la emulació si se li posa per ell tot sol un mestre particular; li es difícil l' apendre perque li falta aquesta emulació, un dels estimulants que fan més profitós l' estudi.

Fins la Iglesia nostra santa Mare, fins los mestres de la vida espiritual, fins aquells homens que Dèu posa dintre de la santa Mare Iglesia pera 'l bé dels esperits fan us d' aquesta emulació. Vosaltres sabeu que la vida dels Sants es un dels medis de que 's valen los directors d' ánimes pera estimular als homens al cumpliment de les virtuts, pera aventatjarse en l' exercici de les virtuts cristianes. La eficacia del exemple té per causa aquest meteix principi.

La societat civil fá ús de la emulació; perque la erecció d' estatues es, ó deuría ser á lo menos, un medi d' estimular á la generació present, ab la vista d' una estatua que li recorda un home ilustre en les generacions passades, per ses virtuts, pels serveys prestats á sa patria, ó per altres qualitats eminents.

La lectura de les vides dels héroes té també aquest objecte meteix.

De consegüent es induptable: la emulació es un gran medi d'educació social, y per lo tant, no hem de rebutjarla. Peró desgraciadament la emulació molt fácilment se desnaturalisa. Desgraciadament la emulació molts cops no 's dexa regir, com succeheix en les altres passions, y quan l' instint no 's dexa regir no es racional, y á les hores entra la enveja. Seguint l' instint natural l' home cerca de aventatjar al seu próxim; peró molt prompte l' home qui travalla pera ser més eminent que 'l seu próxim, l' home qui travalla pera acumular, pera atresorar mérits y virtuts superiors en cantitat y qualitat als del seu próxim, moltes vegades l' home qui sent aquesta emulació, dexantse portar d' una verdadera ofuscació del seu enteniment y d' una perversió del seu cor, l' home molt prompte, pera conseguir lo seu objecte, tendeix á disminuir lo mérit del seu próxim, en quant considera que 'ls mérits dels altres disminuhexen los seus.

Y axí es que comensa la enveja en una forma reduhida, dintre del círcol de les seves afeccions, en petita escala, y l' envejós comensa á murmurar de aquells per quals qualitats, distincions ó bé mérits sent enveja, volent disminuhir aquests mérits, distincions y qualitats; y ja que no puga disminuhir aquelles qualitats que 'l próxim posseheix, mira de desmeréxeles en la apreciació dels altres. Per axó l' envejós murmura.

Y no es axó sols; aquesta es solsament la primera fáç d' aquesta passió. Si 's desenrotlla més la passió, á les hores lo murmurador ja no 'n té prou d' aquesta petita murmuració dintre d' aquell círcol reduhit; y públicament no solsament murmura, sino que detrau al próxim, mira de ferli perdre la reputació; mira de destruirli la aureola que la fama dels seus mérits y la apreciació del seu próxim li han fabricat.

Pero la enveja va en aument; la passió se desencadena, y á les hores ja no tan solsament l' home procura disminuhir la fama, la reputació del seu próxim, sino

que ademés lo disfama, sens tenir present que es un precepte de moral natural, y un precepte de moral cristiana, que sempre que l' home detrau, disfama al seu pròxim, se li exigeix la restitució de la fama que ha llevat, encara que la detracció ó disfamació sia en veritat. Fins quan se descobra una falta que realment existeix, lo descubridor vé obligat á restituhir la bona fama del próxim, lo bé moral que se li ha arrebassat, del meteix modo que s' han de restituhir los bens materials que 's prenen, que s' usurpan, que 's defraudan del próxim. Y no importa que aquell home en realitat tinga defectes que 'l difamador conega, y per lo tant que aquest diga la veritat: lo difamat estava en possessió d' una bona fama, y la Iglesia regoneix, com á societat ben organisada, lo principi de la possessió; y per lo tant, lo primer deber d' aquell qui ha perturbat la possessió, per més que sia d' una qualitat ó d' un mérit d' ordre moral, es la restitució, es lo restituhir les coses en son estat de dret, en la forma èn que avans eran possehides.

Y quan l' envejós arriva á conseguir lo seu objecte, quan l' envejós es afortunat, baix lo seu punt de vista, quan la enveja, la murmuració, la difamació conseguexen lo seu fí, y arriba 'l cas de que aquesta passió de la enveja haja pogut tenir certa satisfacció; es á dir, quan l' envejós ha arribat á disminuir la consideració y l' honor que corresponen al mérit, quan l' envejós ha arribat al objecte de la seva enveja, l' envejós s' alegra de les contrarietats, del mal del próxim, com diu Sant Tomás. Té á les hores l' home una certa semblansa ab lo dimoni, qui disfruta ab lo mal dels altres.

Y si no obté aquest objecte, y si la prosperitat, honors y mérits de la persona que es objecte de la seva enveja aumentan en compte de minvar, á les hores vé pera l' envejós la tristesa del bé del próxim y pot arrivar á l' últim *in progressu peccati*, segons Sant Tomás: l' odi

contra aquell qui viu ab los mérits que ell voldría destruhir y no pot. Lo pecat final, lo punt final de la passió de la enveja es l' odi al próxim.

L' odi es la última forma de la passió en lo procés de la enveja; perque es la antítessis total del amor, l' odi.

Hi há, dich, una verdadera antítessis entre l' odi y l' amor, y per lo tant, quan s' arriba al últim del procés de la enveja, y l' amor se converteix en odi, á les hores s' está en lo paroxisme de la passió: ja no pot arribarse més enllá. Es la corrupció total del sentiment d' amor: lo vi generós y confortant s' ha convertit en vinagre corrossiu.

Es d' advertir també que la passió de la enveja es molts cops una forma nova de la passió de la superbia; perque s' ha de tenir en compte que existint una passió fonamental, les altres son variacions d' aquesta. La passió fonamental es sempre una, com he dit varies vegades, pero té sovint manifestacions diverses, fins contraries les unes á les altres perque la passió es multiforme, revesteix carácters diferents y fins sos efectes oferexen una gran variabilitat.

Quan l' home arriba á tenir lo paroxisme de la exaltació, la demencia de la passió, passa ab suma facilitat d' una passió á l' altra. Tots sabém que quan hi há vehemencia en los sentiments del esperit, se riu y plora al plegat; lo riure y plorar al plegat es característich de certs estats histérichs: riuhen y ploran.

Per axó Sant Tomás diu que hi há *circulatio*, hi há circulació dintre de les formes propies d' aquestes passions. Hi há tota una serie de matiços que va desde l' odi al amor; es un objecte que 's mostra ab distints aspectes; es una metexa passió unes vegades contraria, altres favorable; es un foch quals flames presentan una varietat extraordinaria de formes.

Pero no sempre la enveja naix de la superbia; moltes vegades la enveja naix de la pusilanimitat.

Les ánimes pusilánimes, diu Sant Tomás, solen ser envejoses. Los esperits pusilánimes, les ánimes coquines, com dihem vulgarment, solen sentir la enveja. Lo profeta Job diu que al petit la enveja lo mata.

La pusilanimitat te en un estat deplorable al esperit del home. La pusilanimitat de cor, indubtablement, engendra ab freqüencia la enveja.

Ab la pusilanimitat l' esperit del home s' enxiqueix; succeheix devegades que per peresa, per falta d'activitat, l' home sentint desitxos de posehir tota la ciencia, voldría no obstant adquirirla sens trevall ni esforsos; desitja totes les qualitats, totes les excelencies y mérits del próxim, y los que hi veu en ell ab realitat, molts cops se li representan mes grans; sent l' estímul y voldría fer desaparexer les excelencies y mérits del próxim que ell no posseheix ni trevalla para possehir, sent l' estímul de lo excelent, de lo alt y sublím, pero no es capaç de l' esforç que la adquisició d' aquell mérit exigeix. Altres vegades vé de la ignorancia; com que 'ls mérits s' alcansan ab la activitat del esperit, al ignorant se li fan mes grans les eminencies y com se creu incapás de arribarhi, sent tristesa; se sent abatut, contrariat per les facultats superiors que considera en los seus semblants.

Per axó Aristótil, qui era un gran filosop, y qui ab Sant Tomás son un monument de la sabiduría humana, en sos estudis sobre les qualitats del home, del esperit y de la naturalesa humana, que may será superat, Aristótil diu que la enveja es la antagonista dels afortunats, perque al desgraciat may se li té enveja. Y per axó hi ha una sentencia vulgar que diu «val mes enveja que pietat,» perqué quan prospera l' home, á les hores li surt l' envejós; de consegüent l' envejós es l' antagonista del afortunat y 'n tením mil exemples: quan al home li van bé 'ls negocis, surt l' envejós, mentres que quan es desgraciat vé la pietat humana; que tal es la condició de la naturalesa humana; mes per instint que per rahó,

quan veyém al afortunat sentím enveja, y quan veyém al desgraciat sentím compassió per éll. Per axó tots hem vist quan hem estudiat los clássichs, que forman part de la educació dels Seminaris, tots hem llegit d' aquell ciutadá d' Atenas qui, venint de votar l' ostracisme d' un home eminent d' aquella república, y preguntat perque había votat l' ostracisme, si tenía algún motiu per ferho axí, contestá: «Ja estava cansat de sentir parlar d' aquest home». Y per axó induhit aquell ciutadá per les passions petites, votaba l' ostracisme del ciutadá eminent.

Perque aquesta mala passió de la enveja, per altra banda, es vil. La passió de la enveja es vil. Vos deya l' altre día que la ira té certa noblesa: encara que 'ls moviments de la ira no sian racionals trevalla á la descoberta, té certa enteresa; mentres que la enveja se recela, s' amaga, travalla per sota terra, no 's manifesta, li agrada travallar en secret, sens que 's veja, y per axó vé sempre comprobada la vilesa d' aquesta mala passió de la enveja. De la qual diuhen filosops y teólechs que 'ns ataca de sorpresa y per trahició.

Sol ser la enveja entre aquells qui son próximament iguals. Entre persones molt diverses la una de l' altra, no existeix la passió de la enveja: existeix, sí, quan les persones son, á poca diferencia, d' una metexa classe; quan possehexen qualitats dintre d' un meteix género. Y de consegüent, l' advocat distingit per exemple, no té enveja del pintor eminent, ni 'l pintor de l' advocat, perque son de classes ó professions molt diferents, puix la enveja es sempre entre persones, á poca diferencia, de la metexa professió ó estament, de aptituts similars, etc.

Per açó lo P. Granada fa observar que la enveja produheix sos mals efectes entre la gent principal, en les corts, en les Academies, en les Universitats; se produheix dintre de tota agrupació humana que té un objecte característich y determinat, entre homens qui cer-

can la satisfacció del meteix instint y s' embarassan l' un ab l' altre pera obtenirla.

La enveja es la mes injusta y la mes justa de les passions.

Es la mes injusta, perque l' objecte de la enveja es destruhir lo be, fer desaparexer lo bé del próxim; y es la més justa, perque castiga mes al envejós que al envejat: per axó la Sagrada Escriptura diu «que pudreix los ossos del home qui la sent;» lo consúm, lo fá patir, li dona un mal estar especial; y Plató, lo gran filosoph Plató, diu que «es passió ridícula».

Plató se pot dir de certa manera, lo Príncep de la filosofía grega; puig si no té la forma silogística rigorosa de Aristótil, no obstant, te forma intuitiva, arrivant á lo mes alt de la inteligencia, acostantse á lo que després ha revelat ab mes lluhiment la doctrina cristiana, en lo que pertoca al ordre natural. Donchs, lo filosoph Plató titula aquesta passió ridícula, y es realment ridícula, perque vá contra l' esperit humá qui es tot amor á lo superior, á lo perfecte, á lo noble, á lo elevat; y la enveja odia lo superior, lo perfecte, lo noble, lo elevat.

Peró los teólechs cristians, sempre superiors als filosops pagans, la titulan ademés passió diabólica, passió del diable, perque la Sagrada Escriptura diu que per enveja del Diable la Mort entrá en lo mon.

En efecte, l' esperit de les tenebres envejós de la dignitat de la nostra naturalesa, perque 'l contrariava, perque l' home li feya ombra induhí á pecar á nostres primers pares, y l' orígen de la primera cayguda, donchs, es aquest mal esperit, per lo desenfré de la enveja. Y com va succehir en l' orígen del llinatge humá, veyém diferentes manifestacions, com formes distintes d' aquest pecat d' orígen. Per entre 'ls pecats y caygudes humanes, veyém la enveja reproduhintse en tots los orígens de les societats humanes, y veyém que 'l crím típich de la enveja es lo fratricidi. Ho veyém en l' orí-

gen del llinatge humá, entre Caín y Abel; ho veyém mes tart en l' orígen del poble romá, entre 'ls dos germans fundadors de la ciutat eterna; ho veyém en l' orígen d' aquest poble, de Catalunya, entre 'ls dos germans comptes, lo Cap d' Estopes y 'l Fratricida; ho veyém d' una manera especial en l' orígen del poble cristiá en la sagrada persona de Nostre Senyor Jesucrist, perque precisament la passió y mort de Nostre Senyor Jesucrist va ser produhída per la enveja.

En efecte, los Faritzeus no podían sufrir, los doctors de la lley, los sacerdots, no podían sufrir á aquell home qui predicava una doctrina nova; no podían sufrir que seguís lo poble hebreu les seves predicacions, les predicacions d' aquell Home admirable, y sentían profonda enveja, y per axó 'l Sagrat Text fa constar que per enveja lo entregaren á mans de Pilat.

Convé que fem algunes observacions acerca dels bens sobre 'ls quals se congría ú origina la passió de la enveja.

Aquesta passió fixa 'ls ulls sobre tota classe de bens.

En primer lloch sobre 'ls bens que veyem posseheix l' home en los diferents ordres de la vida present: sobre 'ls bens mundans. Hi ha enveja contra 'l qui te una posició mes ó menos notable; hi ha enveja contra 'l qui disfruta de certes prerrogatives socials; hi ha enveja fins contra la hermosura, sobre tot entre les dones; y tampoch son raros los cassos en que 's trovan aquestes rivalitats de la hermosura ó de la elegancia, desgraciadament fins també entre 'ls homens, á lo menos jóvens.

Hi ha enveja ademés contra 'ls bens que son d' una naturalesa mes distingida: contra 'ls bens intelectuals; en lo terreno de la ciencia, de la literatura, de las arts, etc. Les envejes entre 'ls artistes may s' acaban; y han existit desde que en lo mon hi ha ciencia y literatura y arts.

Pero ficantnos mes endins d' aquesta mala passió de

la enveja que 's desarrolla dintre de tots los círcols de la naturalesa humana, dintre de tots los géneros de vida que l' home pot 'professar, trovám la enveja fins dintre de la vida espiritual, fins dintre de la vida contemplativa, entre 'ls ascetes. Entre 'ls qui 's dedican á la vida contemplativa també hi ha enveja, enveja de les virtuts, dels mérits sobrenaturals dels homens; y axi en la vida de tal ó qual sant llegim que no s' ha pogut sufrir la superioritat d' un home á qui l' Esperit Sant va voler enriquir ab virtuts eminents sobre 'ls demés, dotantlo de qualitats espirituals que no tenen los demés homens. Fins los sants, despreciadors del mon, fan sombra als envejosos.

¿De quíns medis nos valdrém donchs pera treure aquesta enormitat de la naturalesa? ¿Cóm ho farém pera destruir aquesta mala passió de la enveja?

Es precis tenir en compte les fonts d' ahont deriva la enveja, los diferents principis que engendran aquesta passió en lo cor dels homens.

La enveja unes vegades principalment cerca la destrucció del honor del próxim. Está l' home envejós pel desitg, per la afició extraordinaria als honors y á les excelencies humanes; perque principalment la enveja es desitg ardent de excelencies, y de consegüent, nosaltres havem de procurar destruir aquesta ilusió que per desgracia regna entre tots los homens: la ilusió dels honors humans. La aniquilació de la vanitat ofega un dels gérmens de la passió de la enveja.

A certa edat, quan l' home ja ha viscut bastant sobre la terra, quan ha pogut veure per fora y per dintre lo que son les distincions y 'ls honors, que tantes vegades enganyan als pobres fills d' Adan, suposa aquesta ilusió falta de discerniment. Puig res desvaneix mes la falsedat de les grandeses mundanes que la esperiencia de la vida; y en l' ordre práctich, pera l' home d' enteniment ben assentat la experiencia conduheix á la veritat, que

es la gran influencia dissipadora de les passións. Per axó la Iglesia nostra Mare reproduheix en les nostres orelles l' eco de la veu de Salomó, d' aquell home qui sentat en lo trono mes excels de la terra, d' aquell home qui no sols era una eminencia per son poder real, sino que també y encare mes per la seva sabiduría; d' aquell home afortunat qui va erigí lo temple mes admirable que 'ls homens han vist sobre la terra; aquell home, de conseguent qui arribá al cim mes alt de la gloria humana, y que no obstant convensut per la experiencia pronunciá aquelles paraules que recita la Santa Mare Iglesia, y d' un costat al altre del mon, passant per totes les generacións y per totes les rasses humanes, se repetexen continuament: «Vanitas vanitatum et omnia vanitas.»

De conseguent hem de procurar conexer y profundisar, hem de procurar convence'ns de que la idea, la preocupació dels honors mundans es una pura ilusió, que no son altra cosa que vanitat, y afegirhi aquelles paraules de la celestial Sabiduría: en lo mon tot es vanitat, fora del servir á Deu.

Precisament al costat del home afortunat, al costat del home qui profetisava des del trono mes brillant, Salomó, les Sagrades Escriptures nos presentan al home qui profetisava sentat en un femer, y en la major miseria, víctima de totes les desventures humanes, Job, y aquest infelís repetia la metexa sentencia que l' afortunat Monarca y diu en forma mes poética, mes pintoresca: «Les coses del mon son com la flor, que al matí es bonica, y despres, passada, á la nit ja es lletja y no serveix mes que pel femer.» «La prosperitat humana es sombra que passa.» «L' home es molt fill de dona, munt de miseries.»

Es mol bó que meditem, que reflexionem y procurem fixar tot lo nostre esperit en la consideració d' aquestes sentencies. Axí precisament nosaltres compendrem en qué consisteix la verdadera grandesa hu-

mana; que 'ls honors humáns, que les distinciόns que la societat tributa á aquells á qui 'ls homens consideran afortunats y no ho son, que aquestes distincions y honors no son mes que vanitats; que no son á proposit pera fer felis al home y que per lo tant no deuhen excitar la enveja, ni la emulació, ni les aspiracions del nostre cor.

Y respecte de l' altra font de la enveja ¿cóm ho hem de fer? Respecte de la altra font de la enveja, la pusilanimitat, hem de procurar fomentar dintre del nostre esperit, dintre del nostre cor la noble passió de la magnanimitat.

Lo filosop y 'l teólech de que us he parlat, Aristotil y Sant Tomás, explican admirablement la passió de la magnanimitat; fan veure la senyoría, la excelencia extraordinaria de la magnanimitat, y al meteix temps procedexen en aquestes investigacións internes ab claretat, sencillesa, ab una forma y espressió gráfica que ningú 'ls pot sobrepujar.

Nosaltres, pel nostre objecte dintre d' aquesta petita explicació doctrinal de les pasions humanes, nos fixarém en les ventatjes de la noble passió de la magnanimitat.

La magnanimitat es passió que l' home sent, excitat pel desitg de ferse digne de la grandesa y del honor, desitg de ferse digne del honor; y precisament aquesta aspiració, la magnanimitat, aquest desitg de ferse digne del honor, més que lo desitj del honor mateix, constitueix sa grandesa y excelencia. Yo no crech que s' haja descrit aquesta passió de la magnanimitat d' una manera mes admirable de lo que ho fa lo filosoph grech.

Dintre de nosaltres sentím un goig íntim quan consideram que cumplim la missió que la Providencia nos ha confiat; quan procuram dintre de les nostres facultats exercitarnos á la práctica d' aquelles virtuts, d' aquells trevalls, d' aquell objecte que 'ns ha confiat

Deu Nostre Senyor. Axó dona una satisfacció íntima que difícilment se corromp, perque no cerca exterioritats; perque precisament es contento moral, satisfacció moral, goig intern; lo goig de la bona conciencia racional del home, quan lliure de preocupacions y d' aspiracions inútils, creu que cumpleix lo fí pera que está sobre la terra.

Y per axó Sant Tomás al descriure la noble passió de la magnanimitat, diu que es la passió que obra al sentirse excitada pel desitg de ferse digne del honor; lo magnánim no es interessat, no te lo desitg de possehir, perque tot lo extern no te cap importancia per' ell; ab la magnimitat lo exterior no 's cobdicia; te un estímul mes alt; una satisfacció mes noble, y aquesta no ha de cercarla á fora. Se complau ab la metexa noblesa de les seues propies operacións.

Per axó es que no s' entristeix ab excés quan son angustioses les circunstancies humanes, ni s' alegra quan son agradables; per axó la magnanimitat es remunadora en excés, ni 's preocupa dels éxits exteriors, y tota sa aspiració es aquesta: esser digne.

Te certa serenitat de carácter lo magnánim, perque no té doble fí en ses obres; te un fí y s' aplica constantment á ell; no te doble fi en lo seu modo de obrar, ni en lo seu modo de procedir. Contra la duplicitat prevaleix en ell la simplicitat de carácter.

Es franch y verídich, perque 'l noble esperit de la veritat l' anima; no 's dexa dominar per la ilusió, sino per la veritat y cerca lo cumpliment del deber, en quant aquest cumpliment del deber sab que deu aumentar lo merexement d' una verdadera dignitat y honor. Te 'l principi de que la veritat honorifica.

Y quan un llegeix la descripció del filosoph grech, á un li sembla que hi troba en aquesta descripció de la magnanimitat lo boceto de la noble y santa y reyna de totes les virtuts, de la virtut cristiana per excelencia, de la caritat.

Entre la magnanimitat filosófica y la caritat de la nostra santa relligió cristiana hi há una especie de paralelisme; es mes, la magnanimitat es la base de la caritat, ó millor aquesta es una transformació en ordre sobrenatural d' aquella passió de la magnanimitat.

Perque la magnanimitat, diu lo filosoph grech quan vol averiguar aquesta virtut en que consisteix, quan vol caracterisarla é individualisarla, troba que més que passió particular, es com un conjunt de virtuts, es la resultant de totes les passions nobles, de tota la activitat digna del home; vé á esser com la refundició de totes les demés virtuts. Y quan la teología cristiana explica en qué consisteix la reyna de las virtuts, la caritat cristiana, també la forma del conjunt de totes les virtuts del home; es la resultant de totes elles; es la suma perfecció de les criatures humanes.

Y com precisament vosaltres sabéu que he repetit moltes vegades que l' origen de les passións humanes, la base fonamental de les passións humanes es l' amor, y que totes les passións derivan del amor, per axó compendréu que l' amor es lo principi y lo fí de las passions; y com les virtuts cristianes no son mes que passions rectament dirigides, gobernades per la rahó, rectificades pe'l domini de la part racional del home, de aquí vé també que 'l fi de totes les virtuts se reduheix al amor. Y veus' aquí ara aquella circulació de que tracta Sant Tomás, quan parlant de la facultat afectiva humana diu que es circulació, que 'l procés afectiu es com un circol.

Acabém ara, tornant al principal assumpto d' estudiar breument la antitésis entre la enveja y la caritat.

La enveja consisteix en lo desitg d' apoderarse de tots aquells bens y preeminencies que veyém en lo próxim; l' envejós se les voldría atribuir; no 'n te prou ab lo seu y voldría aglomerar, ferse seves les grandeses y excelencies dels altres homens. La caritat es al revés.

La caritat se despulla de les seues propies excelen-

cies, dels propis bens, y d' ells ne vól fer participant al seu próxim, y arriba l' home ab la caritat á sacrificarse pel próxim, y donar la seva vida pels demés homens, y s' aniquila á sí meteix perque 'ls altres pujen en dignitat y excelencia; de manera que fa lo contrari de la enveja que roba als demés, que voldría despullar als demés de la seva dignitat.

Jesucrist es l' exemplar de la caritat, puig Éll se sacrificá en benefici dels demés homens.

Precisament respecte de la caritat, los homens qui no han volgut admetre la revelació cristiana, veyent la hermosura d' aquesta virtut, considerant la puresa y excelencies d' ella, han volgut cercar un equivalent, y han comensat á parlar de filantropía.

La filantropía no es mala; per una ignorancia especial á la paraula filantropía se li ha donat un sentit que no 's lliga be ab la religió, essent axí que la paraula se troba ja usada per l' apóstol Sant Pau. . . . .

. . . .

Los gentils usaban de ella pera significar una bona qualitat humana.

Sant Lluch, en lo llibre dels Fets dels Apóstols me sembla, usa en só d' alabansa de la expressió *esser humá*, Sant Pau y Sant Lluch s' han valgut d' aquesta expressió. L' humanitarisme es una passió bona, de consegüent.

No 's pot axí justificar la introducció de altra paraula que está en ús. Al mateix temps, pel meu gust, es lletja, y bárbara; la paraula *altruisme*.

Aquesta paraula que va comensar á introduhirse pels positivistes, es paraula mes bé d' un significat estret, y revela verdaderament son vici d' origen; una especie de enveja del cristianisme. Perque fins en lo terreno de la filología la paraula caritat expressa molt mes, perque vé de *carum* estimat; y precisament perque la paraula vé del cristianisme, s' ha volgut cercar una paraula equi-

valent que no recordés aquest noble origen; y s' ha introduhit lo mot *altruisme* pera expressar baix lo punt de vista positivista, la tendencia ó afició ó amor que 's te als altres.

En la introducció d' aquest concepte lo positivisme manifesta la confusió capital de son sistema; lo positivisme se funda en la confusió entre 'ls principis d' obrar y 'ls instruments d' obrar.

La filosofía cristiana, la santa relligió cristiana, explica perfectament l' organisme humá, l' organisme instrument de la activitat humana.

Los instints no son principis directors del qui 'ls posseheix. Lo cristianisme diu, ab gran sabiduría, que 'ls principis directors de la voluntat humana, no poden ser los instints; lo principi director es la rahó.

Los instints son instruments executors de la activitat humana, als quals procurám donár direcció. Los instints son cavalls que han de tirar del carro de la nostra voluntat; peró qui dirigeix aquest carro es la inteligencia racional, ilustrada y encaminada per la fé católica. Solsament d' aquest modo s' explicará que tinguém nosaltres motius alts pera justificar la nostra caritat, pera justificar lo nostre amor al próxim, que no es un cego instint, no ès una mera inclinació que sentím pera 'ls demés homens, instint per altra banda que sempre s' ha admés y autorisat, desde 'l cómich llatí que deya: «Soch home, y tot lo que perteneix als homens no me es extrany;» axó sempre s' ha dit; peró entre que nosaltres admetém aquesta inclinació natural y que d' aquesta inclinació natural ne fem principi del nostre obrar hi há una distancia immensa.

Hi há necessitat d' un principi director de les nostres afeccións pera justificar la direcció de la nostra activitat, de la nostra voluntat, del nostre amor, y á les hores vé la santa relligió cristiana, y vé á explicarnos los motius perque tením amor al nostre próxim; á ex-

plicarnos que no han d' esser los instints los qui governen la nostra voluntat, perque á un instint *altruista* s' hi oposa un instint *egoista*, y vencería aquest, perque es mes fort en l' home, y de consegüent l' instint egoista vindría á destruir tot altruisme. De aquí es que l' us del mot altruisme es un distintiu de la literatura positivista, peró que en la práctica de la vida no ha arrivat á tenir cap importancia.

Al contrari, quan la santa relligió cristiana 'ns diu que estám obligats á exercitar la caritat ab nostres semblants, nos ho diu perque tot home es en primer lloch imatge de Dèu, y si s' ha d' amar á Dèu, s' ha d' amar també sa imatge; fins l' home mes inperfet, fins l' home mes viciós, que viu en un estat de completa corrupció, fins aquell home es imatge de Dèu, y aquella imatge de Dèu pót un día esser mes explendorosa que la nostra ánima de qualitats divines.

Y no solsament perque es imatge de Dèu hem de amar al próxim, sino perque l' home es temple de Dèu. Dèu, al donar lo ser á la criatura racional se va complaure en fer de cada home un temple seu, y li agrada d' estar en aquest temple, en lo interior de la nostra ánima; en aquest temple interior de la nostra conciencia, del nostre cor, s' hi compláu d' estarhi, més que en los grans temples que la cristiandat ha alçat en honor de Dèu.

Peró, ja no sols l' home es temple de Dèu, nos diu la revelació, sino que es fill per adopció del meteix Dèu; perque al revestirse lo Fill del Etern de la nostra naturalesa humana, nos meresqué del Pare celestial á tots los homens lo carácter de fills de Dèu. Y 'ns fèu no solament ja fills de Dèu, sino que també hereus de sa gloria; va voler fernos copartícipes d' aquesta gloria eterna.

Tota la aspiració del cristianisme ha de consistir en fernos dignes de obtenir aquesta nobilísima virtut de la caritat. La excelsa Patrona de la vostra Academia es honrada dintre de la Santa Mare Iglesia ab lo nom de

Mare del Amor Hermós. La Caritat es l' Amor Hermós, l' amor que excluheix tot egoisme; no es l' amor egoista, ni tampoch l' amor material; no es un amor que cerca la satisfacció en sí meteix, sino que 's compláu en lo bé del seu próxim, noble elevació de l' ánima humana per l' amor dels seus semblants. Donchs, seguit les prescripcións de vostre Reglament, acabém aquesta plática demanantli á la Verge Santísima sa protecció pera obtenir aquesta virtut cristiana

VI

EXPLICACIÓ SOBRE LA GOLA Y LA PERESA

Després de explicades la major part de les passións fonamentals del home, ó sia, dels pecats capitals, nos en faltan dues, que encara que aparentment sembla que sian del tot discordants, no obstant, entre elles hi há fonda relació. Quan volem significar que un home es inútil pera la vida superior dihem que no mes es bo pera menjar y dormir.

La gola y la peresa son dues passións que inhabilitan al home pera elevarse sobre lo material, sobre lo terrenal y sensible.

De la passió de la gola ne parlarem breument.

La gola es un apetit desordenat de menjar y beure, y de consegüent té la base en un instint natural y necessari.

Per axó, de tots los pecats capitals, diuhen los moralistas, es lo menos grave; y 'ls seus metexos desordres, encara que, com direm després, sian de gran importancia, no obstant, son los menos importants dels desordres. Perque la gola no té per objecte un acte contra Dèu, no es tampoch contra 'l próxim; sinó contra sí

meteix, y pera conexer los seus desordres nos hem de fixar principalment en diferents cassos.

Primerament quan va en contra del objecte pel qual existeix l' instint de menjar y beure, que es la sanitat y la forsa del organisme humá; per lo tant, sempre que 'l menjar y 'l beure sian contraris ó s' oposen á la forsa del organisme humá, á la sanitat del cos, hi há vici.

En segon lloch, quan aquesta acció humana no 's dirigeix al fí primordial al qual s' han de dirigir totes les accions, á les hores es pecat. Lo menjar per menjar, es viciós; perque hem de menjar pera viure. Tots los actes de la vida humana, sian los que 's vulla, s' han d' encaminar y subordinar, han de cooperar al fi últim y essencial de la nostra vida; de lo contrari aquells actes resultan inperfets.

Peró, per lo mateix que aquest instint es natural y necessari, l' home té una certa llibertat; Dèu Senyor Nostre li doná una llibertat sobre tot lo que existeix en lo mon y está aquí, en ordre á la satisfacció d' aquesta passió necessaria; per axó deya Nostre Senyor Jesucrist: «No tot lo que entra per la boca del home es lo que corromp, sinó lo que ix de son cor,» y per congegüent, ni les hores ni la forma del menjar ni cap classe d' aliments per sí metexos son prohibits.

La magnificencia del Senyor fou esplendida donant al home gran varietat y riquesa de medis pera satisfer la necessitat de la fam.

No obstant, abans vos deya que 'ls desordres d' aquesta passió tenen conseqüencias deplorables.

Les tenen en primer lloch considerantles baix un punt de vista general y social.

Una época de gola, es sempre una época de relaxació y de decadencia.

Vos he dit al principi que la gola priva d' elevarse á la vida superior, y per consegüent, en una época en que la gola predomina, com predomina en nostres temps,

com predomina en totas las decadencias, no hi cerquem, generalment parlant, los grans sacrificis humáns; no hi cerquem las grans virtuts cívicas, que son necessarias pera sostenir l' esperit d' un poble; no hi cerquem sisquera la elevació científica; perque la elevació científica, l' home que 's consagra á la ciencia, ha de tenir certa austeritat; y si l' home científich no te pas aquesta austeritat, no arribará á les altes lucubracions de la ciencia.

Y per axó, quan nosaltres veyem en certes époques lo predomini de la gola; quan veyem ara, com se va veure en lo temps de la decadencia romana, cuyners qui alcansan gran renom y prestigi, que 's publican periódichs y llibres dedicats al art de la cuyna; quan existeix tota una literatura culinaria, hem de creure que 'ls esperits no s' han d' elevar molt.

Pero, fixantnos en lo principal objecte d' aquestes explicacions doctrinals en lo temps de quaresma, en l' efecte que causan á la inteligencia aquets desordres de la gola, veyem que portan una verdadera degradació de la persona que d' ells se dexa dominar. Mentres que en l' home subjecte á la beguda hi veyem al home desfigurat, per complert degradat, irracional, en l' home qual dèu es lo seu ventre, hi trobam una esterilisació de les energíes de la inteligencia y de la voluntat, y fins una perversió d' aquestes nobles facultats.

En primer lloch, l' home quan es dominat per la gola, se li altera 'l judici, perque es un fet que 'l ventre y 'l cap son enemichs: quan l' un funciona difícilment pot funcionar l' altre. De tal manera que no tan solsament entre 'ls eclesiástichs, sino que també entre los qui estan fets á tractar espiritualment les coses de la ánima, que viuhen á certa altura dintre de la vida espiritual, hi veyem aquesta especie de antagonisme. Y Sant Jeroni renyava á Santa Paula perque feya dejunis excessius, portada ella com dona, d' una lleminería espiritual; puig

experimentava que á major penitencia corporal corresponía una major dolsura en la contemplació divina, y dejunava mes de lo que 'l cos li soportava pera obtenir aquesta llibertat d' esperit, pera alcansar la satisfacció d' aquella set espiritual que sentía, per lo qual tenía una tendencia á exagerar lo dejuni y la penitencia.

Y de consegüent, quan se dexa satisfeta la gola aquesta altura de enteniment no existeix; perque la gola es un pés que no dexa volar l' esperit: per axó los grans contemplatius han estat grans abstinents.

Ademés, adverteix Sant Tomás que sol seguir á la gola lo que ell ne diu alegría boja; la gent está mes de gresca quan se menja y 's beu molt, parlan molt, y parlan fins sense solta; y després de dirse moltes paraules vanes, vé fins la revelació de secrets, vé lo descubrir lo que s' hauría de tenir amagat, y no es difícil observar que alguns se valen d' aquest medi pera obtenir certes revelacions, y de mes d' un diplomátich se conta que obtingué lo conexement de secrets d' Estat valentse de les seduccions d' un gran convit.

Ademés, ab la gola vé la alteració d' altres passions, entre ellas la luxuria, perque entre la luxuria y la gola hi há relació íntima, y quan la gola 's desordena es difícil que la luxuria 's mantiga quieta.

Hi há que advertir que si la Santa Mare Iglesia—y ara es ocasió apropósit pera recordarho, ja que estam en Quaresma,—ha llegislat sobre 'l dejuni, ha sigut en gran part tenint en compte aquesta relació íntima; y 'l gloriós Sant Tomás, que té sempre forma científica pera demostrar la procedencia de les disposicions de la Iglesia, en aquest cas ensenya que 'l dejuni té carácter de dieta; se funda, donchs, en la lley natural, encara que la seva determinació perteneix á las lleys positivas de la Iglesia, que li dona un carácter general y científich de dieta: ordena lo dejuni com un régimen medicinal del esperit, millor diriam com una higiene de la ánima. Es una

dieta que la Iglesia imposa al home pera curarse de la intemperancia en lo menjar, pera que aprenga l' home á dominarse á sí meteix; perque lo qui no sab tenir lley en lo menjar, dificilment sabrá tenir lley en altres instints mes vehements de la naturalesa humana. Es un medi d' adquirir lo domini de sí meteix.

Y per axó, mediant los dejunis, com nos diu la Santa Mare Iglesia en son prefaci de Quaresma, mediant los dejunis y les petites mortificacions, petites y sempre molt considerades, y sempre disposta la Iglesia á dispensarles en aquells qui no poden observarles; mediant los dejunis l' esperit s' eleva y dona l' home satisfacció dels seus pecats; perque les satisfaccions ilícites volen penitencia al objecte de esborrar la falta comesa, y al meteix temps alcansa les virtuts, perque la virtut es energía, y quan l' home sab reprimirse, quan l' home sab privarse de lo que 'l deleita, l' home creix en energía, en valor; les forses naturals del home tenen axí un verdader desenrotllo; en una paraula, l' home á les hores alcansa 'l domini sobre sí meteix y apren d' exercitar ses energíes pera demostrar que te verdadera activitat espiritual y energía de voluntat.

Y precisament la altra passió de la que 'ns toca parlar es aquesta falta d' activitat espiritual. La peresa es una lepra del esperit que li priva la activitat, li priva la acció; puix la peresa es propiament una disminució de vida, perque la vida es acció. La vida es la activitat; fins filosóficament parlant, la vida es activitat: quan se para lo rellotge, s' acaba la vida; quan se para lo moviment del sér, aquest dexa de viure; mentres té activitat viu, y axó s' observa en tots los sers de la terra; y es lley natural en tot l' univers, en totes les manifestacions de la naturalesa hi há aquesta manifestació de la vida, qual expressió es lo moviment.

Perque, es evident que en l' univers lo moviment es manifestació de vida; hi há en lo mon unitat de moviment físich, lo qual constitueix una armonía mundana. Lo mon, físicament considerat, té una estructura admirable y constitueix una unitat arquitectónica; y si consideram al mon baix l' especte de la seva producció dels articles necessaris á la vida humana, hi veurem un' altra unitat, que resulta de la diversitut de produccions dels diferents paissos, de que á un país li falta lo que produeix un altre país, lo qual exigeix la comunicació entre tots los habitants del mon y encen la activitat del treball humá, y constitueix lo que 'n podríam dir la unitat mercantil del nostre llinatge.

Y quan consideram l' univers en conjunt, baix tots los seus punts de vista, veyem que 'n resulta una unitat suma, la unitat de fí, y tot té tendencia á la unitat, de manera que Sant Tomás demostra que tot lo mon aspira á la unitat; la unitat es la última y universal aspiració dels sers.

Axí es que fins lo contrast, fins la rebeldía, fins la revolució suposa aquesta unitat.

Lo contrast entre 'l fret y la calor, per exemple, que ofereix l' organisme humá; lo contrast de la carn ab l' esperit, de la carn que deté l' esperit del home, fins aquest contrast suposa la unitat: la unitat de subjecte. Si no hi hagués aquesta unitat, no hi hauría contrast; precisament la existencia del contrast proba la unitat. Si 'ls homens estiguessem enterament deslligats, los uns dels altres cada hu aniría pel seu cap, y no hi hauría contrast. Hi ha revolucions y baralles entre 'ls homens, precisament perque tots volen lo meteix; les lluytes socials existeixen y 'ls homens uns ab altres s' atacan, hi há forses oposades perque cercan lo mateix totes; perque si no fos axí ja no 's barallarían, ja no xocarían. Gracies á la aspiració á la unitat, tots volen lo meteix, y 's barallan per lo meteix. Y lo que volen

tots es lo bé, volen la perfecció, volen la felicitat; es á dir, senten una aspiració confusa, peró convergexen tots en vers Dèu, fins quan l' injurían.

Y per axó 'l P. Granada, ab sa eloqüencia acostumada, diu que dintre de la naturalesa, dintre del univers, tot trevalla, tot té, tot segueix aquesta aspiració; tot cumpleix l' orde que li marca la providencia: los exércits d' estrelles, la vegetació ab sa immensa varietat d' especies, los animals, las tempestats, los vents, les plujes, les neus; tots fan les ordres de Dèu, com diu lo profeta; tots cumpleixen les disposicions de la Providencia; ningú té peresa, diu lo P. Granada, únicament l' home es lo qui té peresa.

L' home es un petit mon; desde molt antich s' ha dit que l' home es un mon en petit, perque en l' home lo meteix que en lo mon, s' hi troban aquests contrasts y revolucions; com en lo mon se troban dintre del nostre sér; hi há contrast entre lo cos y l' ánima; hi há contrast visible de qualitats internes, de tendencies oposades; hi há revolucions de conflicte entre la inteligencia ó la rahó y les passions humanes; hi há lluyta d' elements en l' home, lo mateix que en l' univers, y es que lo meteix l' univers que l' home están encara en lo període de formació, ó de preparació, no han arribat encara al seu fí ó complement, no han arribat á la verdadera vida; la vida present es lo primer período de una altra vida definitiva.

Nostre filósoph En Lluis Vives diu que l' home deuría persuadirse de que al acabar la seva existencia corpórea, comensa una vida enterament distinta de la que porta sobre la terra; y per axó nos diuhen los Sants Pares de la Iglesia que en lo mon hi estam de camí, que som *viatores* y per axó nos cansam y tením peresa; quan l' home arriba al terme del seu camí, á les hores reposa y ja no pot tenir peresa.

La peresa suposa que estám en un estat de pelegri-

nació; encara hem d' anar fent la la nostra existencia, hem d' anarla perfeccionant; y la Santa Mare Iglesia, en sa ensenyansa revelada, nos posa devant dels nostres ulls aquest estat de contrarietat, de lluyta entre 'ls elements de la naturalesa humana, y per axó nos diu que la vida del home sobre la terra es una batalla; per axó nos diu que 'l regne de Dèu s' alcansa per medi de la violencia. Nosaltres encara estam en l' estat de violencia; los elements no están encara armonisats completament; per axó precisament trevallám, pera alcansar aquesta armonía.

De consegüent, al home lo compara Sant Pau ab los qui prenían part en les lluytes, ab los qui corrían l' estadi en los jochs dels grechs y romans: lo qui arriba es lo vencedor; lo qui arriba á n' aquesta perfecció, lo qui guanya dintre d' aquesta lluyta, lo qui no s' esporuca per aquesta lluyta, lo qui logra fer predominar la inteligencia, la rahó, la virtut, sobre les forses animals guanya la corona; y per consegüent, lo regne etern, la vida de la eternitat, es una especie de selecció, y aquesta selecció precisament s' obté, per la activitat, ó sia contrariant la peresa.

Per axó Sant Ligori diu que la gloria eterna s' obté per l' exercici de la activitat, y axó no es pas ensenyansa que 's justifica solsament en los pares de la vida espiritual, es doctrina de la Santa Mare Iglesia; no solsament está dintre de la teología sinó dintre del tecnicisme católich, puig tots los qui están en la vida present de la terra forman la Iglesia militant, lo conjunt d' homens qui batalla; y per lo tant, si tením peresa no guanyarem aquesta batalla.

Nostres passions han de ser transformades en virtuts. La activitat individual, la activitat espiritual, es la qui pren la materia bruta de les passions y les esculptura y 'ls hi dona á les hores la forma perfecta.

Aquest es lo primer grahó del camí de la perfecció:

la diligencia que s' ha de oposar á la peresa es l' objecte de aquesta lluyta, perque l' home no s' ha de dexar dominar per la peresa, de lo contrari, no tindríam cap virtut, perque tota virtut, considerantla ab atenció, es incompatible ab la peresa; la virtut suposa venciment de la peresa; perqué l' home que es humil, es humil perque la activitat del seu esperit ha fet sortir la energía de la seva voluntat pera cohibir la superbia; l' home cast, ha tingut que emplear tota la seva energía de la voluntat pera cohibir la tendencia sensual; l' home qui ha vingut á dominar la passió de la ira, ha conseguit triumfar aplicant la seva energía, no dexantse dominar de la peresa, y s' ha dominat á sí meteix y ha cohibit aquests ímpetus, tan difícils de cohibir, de la passió de la ira.

De consegüent, tota virtut suposa la diligencia. La peresa es incompatible ab qualsevol virtut cristiana ó humana; es incompatible ab qualsevol de les perfeccions humanes, y axó no tan solsament en la esfera moral, sinó també en lo terreno intelectual. La sabiduría es incompatible ab la peresa; l' home dominat per la peresa no logrará may obtenir lo saber, perque lo saber humá exigeix una gran forsa d' enteniment, una gran constancia de la activitat intelectual, y per axó meteix, l' home peresós no arribará may á elevar lo seu esperit fins al conexement de les grans veritats.

Lo mateix passa en l' orde material. La acumulació de riqueses suposa un trevall, y l' home qui acumula una fortuna ha d' haber fet un esfors d' activitat y no dexarse véncer de la peresa, y tenir gran constancia pera arribar á reunir un capital.

Peró quan la cristiana teología, quan la Doctrina cristiana parla del vici de la peresa no 'n parla en aquest sentit, perque á les hores podriam dir que tots los vicis se reduheixen á la peresa, perque tots igualment son falta d' energía, falta de forses, falta de domini del home sobre sí meteix.

Encara que l' home possehís totes les virtuts morals aquesta possessió no importaría la complerta perfecció humana. Aquestes virtuts son una disposició pera la verdadera virtut, mes ab aquesta disposició no estaría encara l' home content y satisfet. L' home té d' orientar tota la activitat del seu esperit, tota la forsa de la seva voluntat, tota la energía de la seva inteligencia; totes les activitats que surten de sa naturalesa les té d' orientar, y han d' estar orientades precisament cap á un fí superior.

Les virtuts son dures; son costoses; son mortificadores la major part de les vegades, per no dir sempre.

L' home cerca la felicitat, l' home cerca ahont pót trobar la felicitat, ensenya Sant Tomás; y no trobantla sobre la terra, cerca altra·cosa superior, cerca una condició necessaria pera trobarla, la possessió de totes les virtuts, mediant les quals pót mes fácilment exercitarse en la contemplació en la qual troba un consol inefable, perque l' home es un ser eminentment contemplatiu.

Y en la contemplació, afegeix Sant Tomás, parlant lo llenguatge del teólech, del filosop y del asceta, hi há sempre l' element de la bellesa.

En efecte, l' element de la bellesa se troba en tota contemplació, y per axó us deya, com podréu recordar, al principi d' aquesta explicació, que dintre de la virtut de la templansa, que dintre del exercici de la virtut contra la gola hi corresponía un goig intelectual, y es que l' home arriba mes facilment á la contemplació, si s' exercita en la abstinencia.

La gran idea de Sant Tomás de que dintre de la contemplació hi há un element de bellesa, pót demostrarse d' una manera evident.

Vosaltres veuréu com se demostra d' una manera paladina; com no sols *á priori* sino que també *á posteriori* y en un orde purament científich queda demostrat plenament que l' home com á última perfecció de la seva

existencia, com á última felicitat de la seva vida, exigeix la contemplació. Tots sabeu, que en totes les societats que han poblat la terra s' ha donat una importancia extraordinaria y preeminent als drets de la religió, als artistes, als poetes y als filosophs.

Fins les societats mes positivistes en lo sentit mes restrictiu de la paraula, han donat gran importancia á les obres d' art, y als homens cultivadors de la bellesa. Avuy día mateix, la societat del Nort d' Europa, los pobles anglo-saxons, d' un carácter tan positivista, tots sabem la importancia que donan al art y á la bellesa, tots sabem lo sensibles que son á n'aquesta noblesa que donan les arts, y com la aprecian; y es perque senten perfectament que l' home, á pesar de tot, á pesar de la activitat exterior y natural, á pesar del desitg que té, del goig que li dona la possessió de las riqueses y de travallar pera adquirirles, no 'n te prou l' esperit humá, y aspira també al goig de la contemplació.

Y precisament totes les escoles, tots los qui han volgut formar plans socials, tots los qui han volgut reformar la humanitat, sempre han comprés é implícitament confessat la necessitat de la contemplació, y entre tots ells, lo qui en lo nostre sigle es mes eminent, lo qui pel seu talent, y fins per una especie de simpatía, per un cert respecte y afecció á la Iglesia católica, á pesar de que es un heretge dels mes terribles que hi ha hagut sobre la terra—á pesar d' axó, pel tribut d' admiració que presta á la Iglesia católica, mereix certa consideració—August Compte, precisament posa com á foco de la vida social la contemplació; y estableix una ordre de contemplatius y defineix que de la contemplació prové tot lo bé social, y que sense la contemplació sería imposible, desaparexería lo que serveix de lligam, lo que uneix á tots los indivíduus d' una societat.

August Compte ho estableix d' una manera ineludible, y 'ls filosophs-socials modernistes qui han volgut

anar separantse de la tradició del cristianisme, cercant pures formes de vida social del homens sobre la terra, no sols admeten, sino que exigeixen una educació dels afectes.

Donchs, sentan August Compte y sentan los qui seguexen ses petjades que pera la educació afectiva dels homens es necessaria la contemplació; perque 'ls afectes provenen de la contemplació, del enteniment ó de les formes que contempla la inteligencia humana. Los sentiments dels homens son conseqüencia dels principis que ells professan, y de consegüent lo que informa sa inteligencia, la vida contemplativa, es lo fonament d' ahont deriva la educació afectiva dels homens y lo que constituheix la base de la vida social.

Y en quant á que aquesta contemplació constituheix al home en un estat superior y li dona una excelencia sobre totes les demés condicions de la naturalesa humana, se troba en que precisament la contemplació, com ensenya Sant Tomás, es l' exercici de la facultat mes alta del home, la inteligencia; y de consegüent l' exercici de la facultat mes alta es la vida d' aquesta facultat, perque la activitat es la vida, y per lo tant la activitat de la seva potencia mes alta es la vida mes alta; y si aquesta facultat s' exerceix sobre l' objecte mes alt, porta aquesta vida al mes alt punt á que pót arribar la vida terrenal del home.

Precisament compendréu vosaltres que aquesta orientació de les nostres facultats, que aquesta elevació del nostre esperit á una regió superior, aquesta armonía tan desitjada, es molt difícil, perque Dèu está en l' extrem de la escala de la existencia, está en lo punt mes alt de la escala de la existencia; y pujant de consegüent tota aquesta escala fins al seu punt mes alt, atravessant tota la distancia que hi há entre la nostra existencia y la existencia divina, la existencia mes perfecta que podem trobar en la escala dels sers, á les hores hi ha conformi-

tat, perque la ínfima existencia humana se junta ab la inefable existencia divina.

Elevarse fins á Dèu es sumament difícil. ¿Cóm pujar aquesta costa? Pera pujarla se necessitan forses extraordinaries; l' esperit del home se troba com impotent, sobre tot si tením en compte que les nostres facultats son molt limitades, perque fins les mes vives, les més intenses, tenen per objecte lo material y lo particular finit; y per consegüent, pera elevarse á lo infinit y espiritual se necessita una forsa extraordinaria; se necessita pera axó que 's constituesca una forma social, la Iglesia, per que sia no propia d' un indivíduu de la especie humana, sino una norma de vida de tota la especie humana; se necessita la influencia divina, la intervenció de Dèu; se necessita que aquesta existencia infinita y espiritual se pose á la nostra mida y axó va fer Dèu encarnantse: se necessita que aquest Ser infinit, omnipotent sobre tots los sers existents, que ha de ser com la substancia, l' aliment del esperit, lo pá de la nostra ánima, se constituesca en un sér sensible, individual, palpable, com feu en la persona de Nostre Senyor Jesucrist, en l' adorable misteri de la Encarnació divina.

Y d' aquí es que 'l cristianisme, fins considerat com una perfecció social, es altament beneficiós als homens; fins prescindint,—que no se 'n pót prescindir de cap manera,—del seu objecte principal, la salvació eterna de les ánimes, mirat baix lo punt de vista de la perfecció humana, es una doctrina, una disciplina; mes que una doctrina, es un régimen de vida. Es mes que una disciplina, perque 'l cristianisme es una vida nova apareguda sobre la terra á la qual no ha pogut ni podrá arribar cap sistema inventat pels filosophs; perque la doctrina cristiana, la vida católica, la vida que se inicia ab lo mateix Jesucrist y 's va estenent per tota la humanitat cristiana que observa les seves ensenyanses y practica los seus preceptes, aquesta vida fa de cada un dels in-

divíduus de la especie humana un filosoph, perque arriba l' home á la contemplació de les grans veritats.

Per axó cada cristiá está en condicions de resoldre los grans problemes de la vida humana; cada un pót sadollar lo seu esperit ab les grans idees, altes, sobrenaturals; ab les idees que 'ns portan fins al meteix trono del Altíssim.

Per lo meteix que axó se obté gracies á la activitat espiritual del home, la falta d' energía pera arribar allí, la falta d' energía pera obtenir aquesta orientació del esperit humá, es la peresa típica.

Lo espiritual en l' home es lo típich, perque lo material ha vingut després de lo espiritual; lo típich, lo profundo, es lo que té categoría superior, y per lo tant, la peresa espiritual es la peresa típica.

Axí se esplica que aquesta peresa espiritual tinga pera nosaltres deplorables conseqüencies.

Sant Tomás, ab sa forma sempre concreta y sempre clara, sempre á la mida y á la comprensió de tots, la sintetisa dihent que en primer lloch produheix en los homens aquesta peresa espiritual una vaguetat del enteniment. L' home en aquest cas, per lo meteix que está allunyat de la gran satisfacció espiritual; l' home, per lo meteix que no té aquesta segura, íntima satisfacció que dona la contemplació divina, la comunicació del esperit ab la divinitat, cerca la felicitat en les coses terrenals, en lo material y sensible, y com no pót satisfer les seves aspiracions, divaga continuament, may está content, y axó li produheix la pussilanimitat: la pussilanimitat que dona al home la falta de contemplació divina, es lo que 'n diuhen los sociólechs la falta d' ideal. Donchs lo que se 'n diu en lo mon falta d' ideal es precisament axó perque l' ideal es un pera l' home, la aspiració á lo infinit, la aspiració á Dèu, que constitueix l' últim fí de la nostra naturalesa.

Quan falta aquesta aspiració; quan no 's tenen aquets

ideals, vé la pussilanimitat, vé l' aplanament, pert l' home la activitat pera tot; perque quan l' home no té aquesta activitat típica y característica, tota activitat s' apaga y á cada moment se li produheixen nous desitjos, que no 's satisfán perque tot en lo mon es passatger, es limitat y forsosament ha de venir un día en que aquesta existencia s' acabe, y l' home pague lo tribut á la terra.

Y continúa 'l sant doctor dihent que dona també la desesperació.

L' home qui 's desprén, ó qui no vól, ó qui no té prou energía de voluntat pera arribar á la contemplació de les coses divines, l' home que té aquesta falta d' ideal, ó parlant en termes populars, cristiáns y humáns, l' home á quí li falta vida relligiosa, li falta la gran contemplació. Y quan l' home no te forses pera arribar al seu últim fí, quan l' home no se sab fer forsa á sí meteix pera abdicar dels afalachs del mon exterior y proporcionarse la satisfacció de la contemplació del esperit que constitueix la vida del home intern, l' home se troba dominat per la tristesa, sent la tristesa d' aquest sigle, com diu San Pau, cau en lo pessimisme, que desgraciadament també avuy es la malaltía de tants esperits, perque 'ls falta la vida religiosa, l' aliment del esperit, lo verdaderament substancial; los hi falta l' agent qui contribueix á refer les forses del home y á sostenir la dignitat del home. Per axó la tristesa d' aquest sigle es tremenda; tots sabeu d' una personalitat ilustre, d' un poeta de grans facultats mentals qui per no haverse sapigut fer aquesta forsa, per no haver sapigut trovar aquesta energía, després d' haverse fastiguejat pel mon, arribá al suicidi, á la desesperació.

Ve després, parlant dels efectes de la peresa espiritual, l' horror als preceptes; tots los preceptes se li fan montanyes y se li fan impossibles en la práctica.

La peresa espiritual es la mes típica y la mes tremenda; perque l' home qui té peresa espiritual, exagera lo

precepte, per mes que sia insignificant; perque, quan l' home se sent dominat per aquesta peresa, arriba á una especie d' aniquilació de forses, y tot precepte que se li pose davant se li constitueix en una dificultat insuperable y no te mes remey que dexar de cumplir aquell precepte, perque se troba sens forses.

Y com á conseqüencia última, diu Sant Tomás, vé una especie d' odi contra 'ls qui posan aquests preceptes, contra Dèu mateix que 'ns imposa la obligació de dirigirnos á Éll.

¿Cóm vencerém aquesta passió? ¿Cóm nos lliurarém d' aquesta passió? ¿Cóm sabrém nosaltres fernos superiors á aquesta peresa espiritual?

En primer lloch seguint los preceptes de la Iglesia nostra Santa Mare, la qual excita y encamina la nostra activitat d' esperit envers Dèu no sols per medi de les ensenyanses de la fé sino que també pe 'ls preceptes de la moral, per les lleys eclesiástiques verdaderes educadores del enteniment y de la voluntat de tot lo llinatge humá, de sabis y de ignorants.

Axó no obstant no fora suficient. Quan volem elevar lo nostre esperit, quan volem considerar les coses altes de la divinitat, se 'ns fá difícil; pero mediant lo culto extern, per medi de la oració, se 'ns fá mes fácil; y per la oració pót trobarse gent, desde la mes estudiosa á la mes humil, desde la mes instruída á la mes senzilla, que elevan l' esperit á lo mes superior, per damunt dels afectes de la terra; perque en la oració hi há aquest foch sublim que emana del Fill de Dèu y encén tota la terra, y especialment á tots aquells qui, fentse superiors á les vanitats mundanes, saben tenir aquesta tranquilitat d' esperit pera meditar sobre la existencia de Dèu y sos inefables atributs.

Peró, sobre tot, lo gran medi es la afecció á Jesucrist. Per medi de Jesucrist arribam á Dèu, segons aquelles paraules del Diví Mestre, quan deya que ningú

arribaría al Pare si nó hi anava per medi d' Éll. Veus aquí una gran veritat.

La metexa historia humana nos demostra que 'ls homens no han cregut en Dèu d' una manera sólida, constant, unánime y universal; constituhint aquesta creencia una part essencial de la naturalesa humana, si no han cregut en Jesucrist.

Unicament per medi de Jesucrist se vá al Pare. Y per altra banda, lo medi de que nosaltres pogam tenir una iniciativa en aquesta vida espiritual, es considerar que es necessaria pera la salvació.

Es necessaria aquesta vida espiritual, perque 'l mon es un aprenentatge pera prepararnos al estat de perfecció de l' altre mon. Qui no fa l' aprenentatje no pot entrar en lo Regne Etern.

Y convé recordarho ab freqüencia en la vida práctica, que trevallem pera un Regne que eternament dura. Lo present s' acaba, y no obstant, es la base de la vida eterna.

Lo gran Newman, en lo derrer llibre que escrigué abáns de convertirse de la secta anglicana á la religió católica, peró quan ja estaba en esperit dintre de la Iglesia, essent un dels homens mes ilustres de la rassa anglo-saxona, y després un dels membres mes ilustres del Sagrat Collegi de Cardenals, lo cardenal Newman en l' últim llibre que escrigué, essent encara protestant, peró quan ja caminava cap á la Iglesia católica, diu que tota la seva activitat se dirigía á pensar y que 'l preocupava molt aquesta veritat: la vida es curta, peró la eternítat may s' acaba.

Convé tenirla present aquesta máxima.

Pero com tots aquests días vos he parlat de ser una cosa difícil y árdua lo camí de la virtut, avuy, prenent exemple de Sant Pau, us vull ensenyar un camí mes fácil: aquest es lo camí del amor.

Os vaig dir al principi qne les passions se basavan en

l' amor; donada la tendencia humana á cercar afeccions, totes les regles del Cristianisme, totes les ensenyanses de Nostre Senyor Jesucrist se concretan en la paraula, amor. Y per axó, lo gloriós Sant Agustí, aquell home de talent extraordinari, qui tenía lo dó de saber dir les coses ab una gracia verdadera, y ab fórmules sorprenents, deya: «Estima á Dèu y fes lo que vulgas; estima á Jesucrist y fes lo que vulgas.» Y es perque estimant á Jesucrist tot ho farás bé, perque ho farás tot mogut per l' amor, y precisament aquesta adhessió íntima á Jesucrist, aquest amor personal á Jesucrist es lo que constitueix la essencia del cristianisme.

No es lo cristianisme un sistema sech y axut de filosofía; no es un reglament de la voluntat humana: lo cristianisme es, com ja vos he dit varies vegades, un género de vida, un sistema complert de la vida humana.

De consegüent, si nosaltres estimam á Jesucrist qui es lo qui ha transformat la vida humana sobre la terra, la nostra vida 's transformará; nosaltres nos transformarem, nos adaptarem, nos unirem, nos transformarem en Jesucrist: hem de ser altres Cristos.

Precisament anam á entrar en la Semmana en que l' amor á Jesucrist se manifesta d' una manera expléndida, y aquest principi de que l' amor es lo tot dintre del cristianisme, lo sentirem predicar en las tronas y cantar en los chors.

Son les paraules últimes de Jesucrist les que 'ns ho ensenyan, y per lo tant, aquests días procuréu reconcentrarvos dintre de vosaltres, y estich persuadit de que sabréu apendre de Jesucrist aquesta llissó, molt millor de lo que podría dirla un particular, una boca humana.

Cum dilexisset sel suos in finem dilexit eos

AVE MARÍA PURÍSSIMA

ÍNDEX